M. TULLII CICERONIS EPISTOLARUM LIBRI QUATUOR.

Ab JOANNE STURMIO, puerilis educationis causa selecti, & ad castigatissima CICERONIS Exemplaria recens collati.

Quibus adjecta est etiam difficiliorum locorum brevis explanatio, ex Francisci Junij, Pauli Manutii, Simeonis Bosii *Commentariis descripta.*

Per J. R.

EDINBURGI.
Excudebat *Georgius Swintown*,
ANNO DOM. 1675.

ince
these
eaven,
die in the

since there wer sad
dgments wer like to
ning to reckon for
ay both sett out
o. the Judgments and
against them, the Lord bids *John*
that none who die in him neids to
as if he had said, though thes
re coming will be verie great an
removed and sweeped away by
hall the coming calamities wil
will be readie to think them
ay, yet notwithstanding,
ssed.

1606/726.

ole in this verse, 1. A
en, saying unto me
se of the matter and
n to *John* and he
ssage sent by
hese

sa
the
is
ie
)

M. TULLII
CICERONIS
EPISTOLARUM
LIBRI QUATUOR.

Ab JOANNE STURMIO, puerilis educationis causa selecti, & ad castigatissima CICERONIS Exemplaria recens collati.

Quibus adjecta est etiam difficiliorum locorum brevis explanatio, ex Francisci Junij, Pauli Manutii, Simeonis Bosii *Commentariis descripta.*

Per J. R.

EDINBURGI.
Excudebat *Georgius Swintown*,
ANNO DOM. 1675.

Integerrimis & probiſſimis viris, D. D. PATRICIO GALLOVA & JOANNI HALL, Eccleſiæ *Edinburgenæ* Paſtoribus.

JOANNES RAYUS *S. D.*

LEvidenſe munus hoc (*viri graves*) vobis offero devotæ in vos obſervantiæ meæ, & benevolentiæ in rempubl. literariam arrhabonem, Epiſtolas Ciceronis quas juventuti prælegendas Jo. Sturmius ſelegit, nuper excudendas curavi, quod hanc operam plurimùm conducere cenſui, cum ad frequentes paſſim mendas, quibus lebrariorum incuria ſcatebant, eluendas: tum ad ſubmovendas ſalebras, ad quas ſubinde reſtitabant mediocriter literati. In tenui labor eſt, fateor, neque enim laureolam in muſtaciis quæro: neque in iis corrigendis fama, aut gloria, ſed officio, & puerorum inſtitutioni operatus ſum: nempe ut diſcentibus quotidianum reſtituendi moleſtiam minuerem, & hâc opellâ exercitationis meæ rationem vobis Patronis, ut par erat redderem. Non defore tamen intelligo, qui à triviali quovis magiſtello decantandis Grammaticæ minutiis aſſueto, hæc potuiſſe præſtari dicent: ſed adverſus Sycophantarum morſus, quia non invenio remedium, eorum ego gratiam, odiumque juxta æſtimo. Bonis placere ſtudeo, non plurimis. Vobis (qui æqui rerum æſtimatores eſtis) ſi feliciter & fideliter operam in ſuſcepta provincia præſtitiſſe videbor, Theonas & vaniloquos nihil moror. Valete, & Rempubl. literariam curate, ut facitis.

M. TUL.

M. TULLII CICERONIS
Epiſtolarum ſelectarum.
LIBER PRIMUS.

M. T. CICERO TERENTIÆ, S. P. D.

Famil. Libro 14. *Epiſt.* 22. 1

SI vales, bene eſt: ego valeo. Nos quotidiè tabellarios veſtros expectamus: qui ſi venerint, fortaſſe erimus certiores, quid nobis faciendum ſit, faciemuſque te ſtatim certiorem. Valetudinem tuam cura diligenter. Vale. Calend. Sept.

Tullius S. D. Terentiæ ſuæ Fam. 14, 21. 2

SI vales, bene eſt: ego valeo. Da operam ut convaleſcas: quod opus erit, ut res, tempuſque poſtulat, provideas atque adminiſtres: Et ad me de omnibus rebus quàm ſæpiſſimè literas mittas. Vale.

Cicero S. D. Terentiæ ſuæ Fam. 14. 8. 3

SI vales, bene eſt: ego quidem valeo. Valetudinem tuam velim cures diligentiſſimè. Nam mihi & ſcriptum & nunciatum eſt, te in febrim ſubitò incidiſſe. Quod celeriter me feciſti de Cæſaris literis certiorem, feciſti mihi gratum. Item poſthac ſi quid opus erit, ſi quid acciderit novi, facies ut ſciam. Cura ut valeas. Vale. Datum, 4 Nonas Junias.

Tullius S. D. Terent. ſuæ Fam. 14. 23. 4

SI vales, bene eſt: ego valeo. Nos neque de Cæſaris adventu, neque de literis, quas Philotimus habere dicitur, quicquam adhuc certi habemus. Si quid erit, certè faciam te ſtatim certiorem. Valetudinem tuam fac ut cures. Vale. 4. Idus Sextil.

Cicero S. D. Terent. ſuæ Fam. lib. 14. *epiſt.* 24. 5

SI vales, bene eſt: valeo. Redditæ mihi tandem ſunt à Cæſare literæ ſatis liberales: Et ipſe opinione celerius venturus dicitur. Cui utrum obviam procedam, an hîc eum expectem, cum conſtituero, faciam te certiorem. Tabellarios mihi velim

quamprimùm remittas. Valetudinem tuam cura diligenter. Vale. Prid. Id. Sextil.

Tullius S. D. Terentiæ suæ, Famil. lib. 14 epist. 17. 6

SI quid haberem, quod ad te scriberem, facerem id & pluribus verbis, & sæpiùs. Nunc quæ sunt negotia, vides. Ego autem quomodo sim affectus, ex Lepta, & Trebatio poteris cognoscere. Tu fac, ut tuam, & Tulliæ valetudinem cures. Vale.

Tullius S. D. Ter: suæ Fam: lib. 14 epist. 15. 7

SI vales, bene est: ego valeo. Constitueramus: ut ad te anteà scripseram, obviam Ciceronem Cæsari mittere. Sed mutavimus consilium, quia de illius adventu nihil audiebamus. De cæteris rebus, etsi nihil erat novi, tamen, quid velimus, & quid hoc tempore putemus opus esse, ex Sica poteris cognoscere. Tuliam adhuc mecum teneo. Valetudinem tuam cura diligenter. Vale. 12. Kal. Quintil.

Tull: S. D. Ter: suæ Fam: lib. 14. epist. 19. 8

IN maximis meis doloribus excruciat me valetudo Tulliæ nostræ. De qua nihil est quod ad te plura scribam. Tibi enim æquè magnæ curæ esse certò scio. Quòd me propriùs vultis accedere, video ita esse faciendum; etiam ante feciſſem: Sed me multa impediérunt, quæ ne nunc quidem expedita sunt. Sed à Pomponio expecto literas, quas ad me quamprimùm perferendas cures velim. Da operam ut valeas.

Tull: S. D. Ter. suæ. Fam: lib. 14 epist. 12. 9

QUod nos in Italiam salvos veniſſe gaudes, perpetuò gaudeas velim. Sed perturbati dolore animi, magnisque injuriis, metuo, ne id consilii ceperimus, quod non facilè explicare possimus. Quare quantum potes, nos adjuva. quid autem possis, mihi in mentem non venit. In viam quod te des hoc tempore nihil est, Et longum est iter, & non tutum, Et non video quid prodesse possis, si veneris. Vale. Datum pridie Nonas Novemb. Brundusio.

Tull: S. D. Ter. suæ. Fam: lib. 14. epist. 11. 10

SI vales, bene est: ego valeo. Tullia nostra venit ad me pridie Idus Junii, cujus summâ virtute, & singulari humanitate, graviore etiam ſum dolore affectus, nostrâ factum esse negligentia, ut longè alia in fortuna, esset, atque ejus pietas ac

a postulabat. Nobis erat in animo Ciceronem ad Cæsarem mittere, & cum eo Cn: Salustium. Si profectus erit, faciam te certiorem. Valetudinem tuam diligenter cura. Vale. 14. Kalend: quintil.

Tull & Cic: S. D Tironi suo. Fam, lib, 16. ep. 2. 11.

SEptimum jam diem Corcyræ tenebamur, Qu. autem Frater, & filius Buthroti, Soliciti eramus de tua valetudine mirum in modum; Nec mirabamur nihil à te literarum. Iis enim ventis istinc navigatur, qui si essent, nos Corcyræ non * sederemus. Cura igitur te, & confirma; & cum commode, & per valetudinem, & per anni tempus navigare poteris, ad nos amantissimos tui veni. Nemo nos amat, qui te non diligat. Charus omnibus expectatusque venies: Cura ut valeas etiam atque etiam Tyro noster. Vale. 15. Kalend: Novemb: Corcyræ.

(SEDEREMUS) Sedere est interdum nihil agere, sed morari, ut hic, & apud Terentium. Sedere domi virginem tam grandem.

Tullius S. D. Tironi suo. Fam. 16. epist. 4. 12

NOn queo ad te, nec lubet scribere, quo animo sim affectus: tantum scribo & tibi, & mihi maximæ voluptati fore, si te firmum quamprimùm videro. Tertio die abs te ad Alyziam accesseramus. Is locus est citra Leucadem stadia 120. Leucade aut teipsum, aut tuas literas à Marione putabam me accepturum. quantum me diligis, tantum fac ut valeas, vel quantum te à me scis diligi. Nonis Novembris. Alyziæ.

Cicero fil. Tironi S. D. Fam: lib: 16. epist. 25. 13

ETsi justa, & idonea usus es excusatione intermissionis literarum tuarum, tamen id ne sæpius facias rogo. Nam etsi de republica rumoribus, & nunciis certior fio, & de sua in me voluntate semper ad me perscribit pater, tamen de quavis minima re scripta à te ad me epistola semper fuit gratissima. Quare, cum in primis tuas desiderem literas, noli committere, ut excusatione potius expleas officium scribendi, quàm assiduitate literarum. Vale.

Cicero S. D. Sulpitio. Fam. 13. 25. 14

HAgesaretus Larissæus magnis meis beneficiis ornatus in consulatu meo, memor, & gratus fuit, meque postea

diligentissimè coluit. Eum tibi magnopere commendo, & ut hospitem, & familiarem, & gratum hominem, & virum bonum, & principem civitatis suæ, & tuâ necessitudine dignissimum, Pergratum mihi feceris, si dederis operam, ut is intelligat hanc meam commendationem magnum apud te pondus habuisse. Vale.

Cicero Trebatio. S. D. Fam. 7. 18. 15

EPistolam tuam, quam accepi ab L. Aruntio, conscidi innocentem nihil enim habebat, quod non vel in concione rectè legi posset: sed & Aruntius ita te mandasse aiebat, & tu ad scripseras. Verum illud esto: nihil te ad me postea scripsisse demiror, præsertim tam novis rebus. Vale.

Cic. S. D. Q. Val. Legato Proconsf. Fam. lib. 13 *ep.* 6. 16

PUb. Cornelius qui tibi has literas reddidit, est mihi à P. Cuspio commendatus, cujus causa quantopere cuperem, deberemque; profectò ex me facile cognovisti. Vehementer te rogo, ut cures, ut ex hac commendatione mihi Cuspius quàm maximas, quamprimùm, quam suavissime gratias agat. Vale.

Cicero S. D. Memmio Fam. 13. 3. 17

AUrum Fusium, unum ex meis intimis, observantissimum, studiosissimumq; nostri, eruditum hominem, & summâ humanitate, tuâque amicitiâ dignissimum, velim ita tractes, ut mihi coram recepisti. Tam mihi gratum id erit, quàm quod gratissimum. Ipsum præterea summo officio, & summâ observantiâ tibi in perpetuum devinxeris. Vale.

Cicero S. D. Cornificio. Fam. 12. 27. 18

SExtus Ausidius, & observantiâ qua me colit, accedit ad proximos, & splendore equitis Romani nemini cedit. Est autem ita temperatis moderatisq; moribus, ut summa severitas, summâ cum humanitate jungatur: cujus tibi negotia quæ sunt in Africa ita commendo, ut majore studio, magisve ex animo commendare non possim. Pergratum mihi feceris, si dederis operam, ut is intelligat meas apud te literas maximum pondus habuisse. Hoc te vehementer, mi Cornifici, rogo. Vale.

Cicero S. D. Basilio Fam. lib. 6. ep. 16. 19

TIbi gratulor: mihi gaudeo: te amo, tua tueor: á te amari, & quid agas, quidq; ifthic agatur, certior fieri volo. Vale.

D. Bru

D. *Brutus Imp. Tull. Cic.* S. D. 11. 4. 20

SI de tua in me voluntate dubitarem, multis à te verbis peterem, ut dignitatem meam tuerere: sed profecto est ita, ut mihi persuasi, me tibi esse curæ. Progressus sum ad Inalpinos, cum exercitu, non tam nomen captans imperatorium, quam cupiens militibus satisfacere, firmosque eos ad tuendas nostras res efficere, quod mihi videor consecutus; nam & liberalitatem nostram, & animum sunt experti, cum omnium bellicosissimis, bellum gessi, multa castella cepi, multa vastavi. Non sine causa ad Senatum literas misi. Adjuva nos tuâ sententiâ, quod cum facies, ex magna parte communi commodo inservieris. Vale.

M.T. Serv. Sulp. S. D. *Fam.* 13. 20. 21

A Sclapone Patrensi medico utor valde familiariter, ejusque tum consuetudo mihi jucunda fuit, tum etiam ars, quam sum expertus, in valetudine meorum: in qua mihi tum ipsa scientia, tum etiam fidelitate, benevolentiaq; satisfecit. Hunc igitur tibi commendo, & à te peto, ut des operam, ut intelligat diligenter me scripsisse de se, meamque commendationem usui magno sibi fuisse. Erit id mihi vehementer gratum. Vale.

Cicero S. D. *Appio Balbo Fam.* 10. 29. 22

DE meo studio erga salutem & incolumitatem tuam credo te cognoscere ex literis tuorum: quibus me cumulatissime satisfecisse, certò scio: nec iis concedo, quanquam sunt singulari in te benevolentia, ut te salvum malint, quam ego: illi mihi necesse est concedant, ut tibi plus, quam ipsi hoc tempore prodesse possim: quod quidem nec destiti facere, nec desistam, & jam in maxima re feci, & fundamenta jeci salutis tuæ. Tu fac bono animo magnoque sis, meque tibi nulla re defuturum esse confidas. Prid. Nonas *Quintil.* Vale.

Cicero S. D. *Mario Fam.* 7. 4. 23

AD 8. Cal. *Jul.* in Cumanum veni cum Libone tuo, vel nostro potius: in Pompejanum statim cogito: sed faciam te ante certiorem. Te cum semper valere cupio, tum certè, dum hic sumus. Vides enim quanto post unà futuri sumus, *Quare* si quid constitutum cum podagra habes, fac in alium diem differas. Cura igitur ut valeas, & me hoc biduo aut triduo exspecta. Vale. *Cic.*

Cic: Planco Imp: Consul: Des: S. D. Fam: lib. 10. ep. 14. 24

OGratam famam, biduo ante victoriam, de subsidio tuo, de studio, de celeritate, de copiis, atque etiam hostibus fusis, Spes omnis in te est. Fugisse enim ex prælio Murinensi dicuntur notissimi latronum duces. Est autem non minùs gratum extrema delere, quàm prima depellere. Equidem expectabam jam tuas literas, idque cum multis, sperabamque etiam Lepidum temporibus admonitum, tibi & reipublicæ latis esse facturum. In illam igitur curam incumbe mi Plance, ut ne qua scintilla teterrimi belli relinquatur: quod si erit factum, & rempublicam divino beneficio affeceris, & ipse æternam gloriam consequêre, 3. Idus Maii. Vale.

Cicero Papirio Pæto S. D. Fam. 9. 23: 25

HEri veni in Cumanum: cras ad te fortasse: sed cùm certum scism faciam te paulò ante certiorem. Etsi Marcus Cepasius, cùm mihi in lylva * Gallinaria obviam venisset, quæsissemque quid ageres, dixit te in lecto esse, quod ex pedibus laborares. Tuli scilicet molestè, ut debui: sed tamen constitui ad te venire, ut & viderem te, & viserem, & cœnarem etiam. Non enim arbitror, coquum etiam te arthriticum habere. Expecta igitur hospitem cum minimè edacem, tum inimicum cœnis sumptuosis. Vale.

GALLINARIA. Var. de re Rust. lib 3. sylva Gallinaria, à gallinis rusticis dicta in Mari Tusco, secundum Italiam, contra montes Ligustieos. Strabo, lib. 5.

Cicero S. D. Plancio. Fam: 4. 15. 26

ACcepi perbreves tuas literas: quibus id quod scire cupiebam, cognoscere non potui: cognovi autem id quod mihi dubium non fuit. Nam quàm fortiter ferres communes miserias, non intellexi, quàm me amares facilè perspexi. Sed hoc sciêram: illud si sciissem, ad id meas literas accommodassem. Sed tamen etsi anteá scripsi quæ existimavi scribi oportere, tamen hoc tempore breviter te commonendum putavi, ne quo in periculo te proprio existimares esse. In magno omnes, sed tamen in communi sumus. Quare non debes aut propriam fortunam & præcipuam postulare, aut communem recusare. Quapropter eo animo simus inter nos, quo semper fuimus: quod de te sperare, de me præstare possum. Vale,

Cicero

Cicero Dolabellæ S. D. Fam. 9. 12. 27

GRatulor Baiis, noſtris, ſiquidem, ut ſcribis, ſalubres repentè factæ ſunt; niſi fortè te amant, & tibi aſſentantur, & tamdiu dum tu ades, ſint oblitæ ſui. quod quidem ſi ita eſt, minimè miror, cœlum etiam & terras vim ſuam, ſi tibi ita conveniat, dimittere. Oratiunculam pro Deiotaro, quam requirebas, habebam mecum, quod non putaram. Itaque eam tibi miſi. Velim ſic legas, ut cauſam tenuem, & inopem, nec ſcriptione magnoperè dignam. Sed ego hoſpiti veteri & amico munuſculum mittere volui * levidenſe, craſſo filo, cujuſmodi ipſius ſolet eſſe munera. Tu velim animo ſapienti, fortique ſis, ut tua moderatio & gravitas aliorum imſaniæ injuriam. Vale.

(LEVIDENSE) adjectivum legendum: Sic Iſidorus, & contrariam ponit Pavidenſem vestem, quæ graviter denſata & calcata ſit; ſicut prior leviter denſata.

Cicero Imper. Marco Cælio Ædili Curuli.

Fam. S. D. 2. 13. 28

FAbio viro optimo & homine doctiſſimo, familiariſſimè utor, mirificèque eum diligo, cùm propter ſummum ingenium ejus, ſummamq; doctrinam, tum propter ſingularem modeſtiam. Ejus negotium ſic velim ſuſpicias, ut ſi res eſſet mea. Novi ego vos magnos patronos. * Hominem occidat oportet, qui veſtra opera uti velit. Sed in hoc homine nullam accipio excuſationem. Omnia relinques ſi me amabis, cum tua opera Fabius uti volet. Ego res Romanas vehementer expecto & deſidero: imprimiſque quid agas ſcire cupio. Nam jamdiu propter hyemis magnitudinem nihil novi ad nos afferebatur. Vale.

HOMINEM OCCIDAT, Jocatur cum laude Cælii: ſolent enim magni patroni graves tantum cauſas recipere.

Cicero Trebatio. S. D. Fam. 7. 22. 29

ILluſeras heri inter * Scyphos, quod dixeram controverſiam eſſe poſſetne hæres, quod furtum antè factum eſſet, recte furti agere. Itaque etſi domum * bene potus, ſeroque redieram: tamen id caput, ubi hæc controverſia eſt, notavi, & deſcriptum tibi miſi: ut ſcires, id quod tu neminem ſenſiſſe dicebas Sextum Ælium, M. Manilium, M. Brutum ſenſiſſe. Ego tamen Scævolæ & Teſtæ ſilentior.

SCYPHOS

SCYPHIS. Scyphus vas potorium fuit. *Tibull.*

——— *Adſtabat cum ſcyphus ante dapes.*

BENE POTUS, pro valde. *Horat.*

Sic benè nummatus. ———

Cicero S. D, Bruto Imper: Fam: 11. 15. 30

ETſi mihi tuæ literæ jucundiſſimæ ſint, tamen jucundius fuit, quod in ſumma occupatione tua Planco Collegæ mandaſti ut re mihi per literas excuſaret, quod fecit ille diligenter, mihi autem nihil amabilius officio tuo & diligentia. Conjunctio tua cum collega, concordiaque veſtra, quæ literis communibus declarata eſt, S. P. Q. R. gratiſſima accidit. Quod ſupereſt perge, mi Brute, & jam non cum aliis, ſed tecum ipſe certa. Plura ſcribere non debeo, præſertim ad te, quo magiſtro brevitatis uti cogito. Literas tuas vehementer expecto, & quidem tales, quales maximè opto. Vale.

Cic: S. D Furfano Proconſul: Fam: 6. 9. 31

CUm A. Cecina tanta mihi familiaritas, conſuetudoque ſemper fuit, ut nulla major eſſe poſſit. Nam & patre ejus claro homine, & forti viro plurimum uſi ſumus, & hunc à puero, quod & ſpem mihi magnam afferebat, ſummæ probitatis, ſummæque eloquentiæ, & vivebat mecum conjunctiſſimè, non ſolùm officiis amicitiæ, ſed etiam ſtudiis communibus, ſic ſemper dilexi, ut non ullo cum homine conjunctius viverem. Nihil attinet me plura ſcribere; quàm mihi neceſſe ſit ejus ſalutem, & fortunas, quibuſcunque rebus poſſim tueri vides. Reliquum eſt, ut cum cognorim plurimis rebus, quid tu, & de bonorum fortuna, & de Reip: calamitatibus ſentires, nihil à te petam, niſi ut ad eam voluntatem, quam tuâ ſponte erga Cecinam habiturus eſſes, tantus cumulus accedat commendatione meâ, quanti me à te fieri intelligo. Hoc mihi gratius facere nihil potes. Vale.

Cic: Cornificio collega, S. D. Fam: 12. 20. 32

GRatæ mihi tuæ literæ, niſi quod Sinueſſanum diverſoriolum contempſiſti. Quam quidem contumeliam villa puſilla iniquo animo ferret, niſi in Cumano & Pompejano reddideris πάντα πᾶσι ἀντὶ πάντων, omnia de omnibus: Sic igitur facies, neque amabis, & ſcripto aliquo laceſſes. Ego enim reſpondere facilius poſſum, quam provocare. Quod ſi, ut es, ceſſabis, laceſ-

ſam:

sam: nec tua ignavia etiam mihi inertiam afferet: Plura otiosus? Hæc, cum essem in senatu, exaravi. Vale.

PANTA, Plenam hæc verba compensationem significant: sic lib. 15. epist. 7. UT ES. quæ tua est consuetudo.

Cic. Cornificio S. D. Fam. 12. 21. 33

CAius Anitius familiaris meus, vir omnibus rebus ornatus, negotiorum suorum causa legatus est in Africam *legatione liberâ: eum velim rebus omnibus adjuves, operamque des, ut quàm commodissime sua negotia conficiat. Imprimisq; quod ei charissimum est, dignitatem ejus tibi commendo. Idque à te peto, quod ipse in provincia facere sum solitus non rogatus, ut omnibus senatoribus lictores darem: quod idem acceperam, & cognoveram à summis viris factitatum. Hoc igitur mi Cornifici facies, cæterisque rebus omnibus ejus dignitati, reique, si me amas, consules. Id erit mihi gratissimum. Da operam ut valeas.

LEGATIO LIBERA. Senatoribus ad sua negotia proficiscentibus concedi solita est: sine onere & negotio.

Cicero S. D. Cassio: Fam. 12. 9. 34

BRevitas tuarum literarum me quoq; breviorem in scribendo facit: & verè ut dicam, non satis occurrit, quod scribam: Nostras enim res in actis perferri ad te certò scio: Tuas autem ignoramus, tanquam enim clausa sit Asia, sic nihil perfertur ad nos, præter rumores de oppresso Dolobella, satis illos quidem constantes, sed adhuc sine autore. Nos confectum bellum cum putaremus, repente à Lepido tuo in summam solicitudinem adducti sumus. Itaque persuade tibi maximam Reip. spem in te, & in tuis copiis esse. Firmos omninò exercitus habemus: sed tamen ut omnia, ut spero, prosperè procedant, multùm interest te venire, exigua est enim spes Reip. nam nullam non libet dicere: sed quæcunq; est, ea despondetur anno consulatus tui. Vale.

Tull. & Cicer. fil. & Q. S. D. T. humanis. 35
& opt. Fam. 16. 1.

VIde quanta in te sit suavitas, duas horas Thyrei fuimus: Xenomenes hospes te tam diligit, quam si vixerit tecum. Is omnia pollicitus est, quæ tibi essent opus: Facturum puto, mihi placebat, si firmior esses, ut te Leucadem deportares, ut ibi te planè confirmares: Videbis, quid Curio, quid Lysoni, quid medico placeat. Volebam ad te Marionem remittere, quem

quem, cùm meliuſculè tibi eſſet, ad me mitteres. Sed cogitavi unas literas Marionem afferre poſſe, me autem crebras expectare. Poteris igitur, & facies, ſi me diligis, ut quotidie ſit Acaſtus in portu. Multi erunt, quibus rectè literas dare poſſis, qui ad me libenter perferant. Equidem Patras euntem neminem prætermittam. Ego omnem ſpem tui diligenter curandi in Curio habeo: Nihil poteſt illo fieri humanius, nihil noſtri amantius; Ei te totum trade. Malo te paulò poſt valentem, quàm ſtatim imbecillum videre. Cura igitur nihil aliud, niſi ut tu valeas. Cætera ego curabo. Etiam atque etiam vale: Leucade proficiſcens. 7. Id. Novemb.

Tull. & Cic. & Quint. Tironi, Fam. 16. 7. 36

TE etiam ad te hanc epiſtolam ſcripſi eadem die, magis inſtituti mei tenendi cauſa, quia nactus eram cui darem, quàm quod haberem quid ſcriberem. Igitur illa: Quantum me diligis, tantum adhibe in te diligentiæ. Ad tua innumerabilia in me officia, adde hoc, quod mihi erit gratiſſimum omnium: cum valetudinis rationem, ut ſpero, habueris, habeto etiam navigationis. In Italiam euntibus ad me literas dabis, ut ego euntem Patras neminem prætermitto. Cura, cura te mi Tiro. Quando non contigit, ut ſimul navigares, nihil eſt quod feſtines: nec quicquam cures, niſi ut valeas. Etiam atque etiam vale. 7. Idus Novemb. Actio, Veſperi.

Tullius Tironi S. D. Fam. 16. 11. 37

EGo vero cupio te ad me venire: ſed viam timeo. Graviſſimè ægrotaſti: inediâ, & purgationibus, & vi ipſius morbi conſumptus es. Graves ſolent offenſiones eſſe ex gravibus morbis, ſiqua culpa commiſſa eſt. Jam ad id biduum, quod fueris in via, dum in Cumanum venis, accedent continuo ad reditum dies quinque. Ego in Formiano ad 3. Kalend. eſſe volo. Ibi te ut firmum offendam, mi Tiro, effice. Literulæ meæ, ſive noſtræ, tui deſiderio oblanguerunt. Hac tamen epiſtolâ quam Acaſtus attulit, oculos paululùm ſuſtulerunt. Pompeius erat apud me cum hæc ſcribebam. Hilarè & libenter ei cuppienti audire *noſtra, dixi, ſine te omnia mea mutа eſſe. Tu muſis noſtris para, ut operas reddas, Noſtra ad diem dictam fient.

Docui

Docui enim te, *Fides* ἐτυμὸν quod haberet. Fac planè ut valeas: nos ad ſummum. Vale. 14. Kalend. Januar.

NOSTRA, Quæ me tibi facturum promiſi: MANUMISSIONEM ſignificat: NOTATIONEM, Fides inde dicta eſt, quod id fiat; quod promiſſum eſt.

Cicero S. D. Curioni Fam. lib. 2. epiſt. 3. 38

EPiſtolarum genera multa eſſe non ignoras, ſed unum illud certiſſimum, cujus cauſa inventa res ipſa eſt, ut certiores faceremus abſentes, ſi quid eſſet quod eos ſcire, aut noſtra, aut ipſorum intereſſet. Hujus generis literas á me profectò non expectas: domeſticarum enim rerum tuarum habes, & ſcriptores, & nuncios? In meis autem rebus nihil eſt ſane novi. Reliqua ſunt Epiſtolarum genera duo, quæ me magnoperè delectant; unum familiare & jocoſum; alterum, ſeverum & grave. Utro me minùs deceat uti, non intelligo. Jocerne tecum per literas? civem mehercule non puto eſſe, qui temporibus his ridere poſſit. An gravius aliquid ſcribam? quid eſt quod poſſit graviter ſcribi à Cicerone ad Curionem, niſi de Republica? Atque in hoc genere hæc mea cauſa eſt, ut neque ea, quæ nunc ſentio, velim ſcribere. Quamobrem, quoniam mihi nullum ſcribendi argumentum relictum eſt, utar eâ clauſulâ qua ſoleo, teque ad ſtudium ſummæ laudis cohortabor: Eſt enim tibi gravis adverſaria conſtituta, & parata, incredibilis quædam expectatio: quam tu una re facillimè vinces, ſi hoc ſtatueris, quarum laudum gloriam adamaris, quibus artibus eæ laudes comparantur, in iis eſſe elaborandum. In hanc ſententiam ſcriberem plura, niſi te tuâ ſponte ſatis incitatum eſſe confiderem: & hoc quicquid attigi, non feci inflammandi tui cauſa, ſed teſtificandi amoris mei. Vale.

Cicero S. D Bruto. Fam. 13, 14. 39

L. Titio Strabone Equite Romano, in primis honeſto & ornato, familiariſſimè utor. Omnia mihi cum eo intercedunt jura ſummæ neceſſitudinis. Huic in tua provincia pecuniam debet P. Cornelius, Ea res à Volcatio, qui Romæ jus dicit, rejecta in Galliam eſt. Peto, à te hoc diligentius, quàm ſi mea res eſſet, quò eſt honeſtius de amicorum pecunia

nia laborare, quàm de ſua, ut negotium conficiendum cures, ipſe ſuſcipias, tranſigas, operamq; des. ut quod tibi æquum & rectum videbitur, ut quam commodiſſimâ conditione libertus Strabonis, qui ejus rei cauſa miſſus eſt, negotium conficiat, ad nummoſque perveniat. Id & mihi gratiſſimum erit: & tu ipſe L. Titium cognoſces amicitiâ tuâ dignißimum. Quod ut tibi curæ ſit, ut omnia ſolent eſſe, quæ me velle ſcis, te vehementer etiam atque etiam rogo. Vale.

Cic. S. D. T. Fam. lib. 5. epiſt. 18. 40

ETſi egomet, qui te conſolari cupio, conſolandus ipſe ſum, propterea quod nullam rem gravius jam diu tuli quàm incommodum tuum: tamen te magnoperè, non hortor ſolùm, ſed etiam pro amore noſtro rogo atque oro, te colligas, viromque præbeas, & quâ conditione omnes homines, & quibus temporibus nati ſumus cogites. Plus tibi virtus tua dedit, quam fortuna abſtulit, propterea quod adeptus es, quod non multi homines novi, amiſſu quod plurimi homines nobiliſſimi. Ea denique videtur conditio impendere legum, judiciorum, temporum, ut optimè actum cum eo videatur eſſe, qui quàm leviſſima pœna ab hac Repub: diſceſſerit. Tu verò qui & fortunas & liberos habeas, & nos, cæteroſq; neceſſitudine & benevolentia tecum conjunctiſſimos, quique magnam facultatem ſis habiturus nobiſcum, & cum omnibus tuis vivendi, & cum unum ſit judicium ex tam multis, quod reprehendatur, idque una ſententia, eaque dubia, potentiæ alicujus condonatum exiſtimetur, omnibus his de cauſis, debes iſtam moleſtiam quam leviſſimè ferre. Meus animus erit in te liberoſq; tuos ſemper, quem tu eſſe & vis, & qui eſſe debet. Vale.

NOVI. Novus homo & nobilis opponuntur: non autem nobilis & plebeius, quia pleriq; plebei etiam claris majoribus orti. Novus homo qui majores nullos ante ſe claros numerare poſſit & ipſe ſuæ fortunæ & exiſtimationis faber eſt. Paul. Man. lib. 1. 7. Epiſt. Famil.

Cicero S. D. Trebiano, Fam. 6. 12. 41

DOlobellam antea tantummodo diligebam, obligatus ei nihil eram: nec enim acciderat mihi opus eſſe: & ille mihi debebat, quòd non defueram ejus periculis. Nunc tanto ſum devinctus ejus beneficio, quod & antea in re, & hoc tempore in ſalute

ſalute tua cumulatiſſimè mihi ſatisfecit, ut neminiplus debeam Qua in re gratulor tibi ita vehementer, ut te quoque mihigratulari, quam gratias agere, malim, alterum omnino non deſidero, alterum verè facere poteris. Quod reliquum eſt: quando tibi virtus, & dignitas tua reditum ad tuos aperuit, eſt tuæ ſapientiæ, magnitudinisque animi, quid amiſeris, obliviſci; quid recuperaveris cogitare. Vives cum tuis, vives nobiſcum. Plus acquiſiviſti dignitatis, quam amiſiſti rei familiaris: quæ ipſa tum eſſet jucundior, ſi ulla res eſſet publica. Veſtorius noſter familiaris ad me ſcripſit, te mihi maximas gratias agere. Hæc prædicatio tua mihi valde grata eſt: eaque te uti facile patior, cum apud alios, tum mehercule apud Sironem noſtrum amicum. Quæ enim facimus, ea prudentiſſimo cuique maxime probata eſſe volumus. Te cupio videre quamprimum. Vale.

Cicero Trebatio S. D. Fam. 7. 14. 42

CHryſippus Veſtius, Cyri architecti libertus fecit, ut te non immemorem putarem mei: ſalutem enim mihi verbis tuis nunciavit. Valde jam lautus es, qui gravere literas ad me dare, homini præſertim prope domeſtico. Quòdſi ſcribere oblitus es, minus multi jam te advocato cauſa cadent. Sin noſtri oblitus es, dabo operam, ut iſtoc veniam antequam plane ex animo tuo effluam. Sin æſtivorum timor te debilitat, aliquid excogita, ut feciſti de *Britannia*. Illud quidem perlibenter audivi ex eodem Chryſippo, te eſſe Cæſari familiarem, ſed mehercule mallem id quod erat æquius, de tuis rebus, ex tuis literis quam ſæpiſſime cognoſcere, quod certe ita fieret, ſi tu maluiſſes benevolentiæ quam litium jura perdiſcere. Sed hæc jocati ſumus & tuo more, & non nihil etiam noſtro. Te valde amamus, noſq; à te amari tum volumus, tum etiam confidimus. Vale.

Tullius Caſſio S. D. Fam. 12. 8. 43

SCelus affinis tui Lepidi, ſummamq; levitatem, & inconſtantiam, ex actis, quæ ad te mitti certò ſcio, cognoſcere te arbitror. Itaq; nos, confecto bello, ut arbitrabamur, renovatum bellum gerimus: ſpemq; omnem in D. Bruto, & Planco habemus: ſi verum quæris, in te, & in meo Bruto, non ſolùm ad præſens perfugium, ſi, quod nolim, adverſi quid acciderit, ſed

ſed etiam ad confirmationem perpetuæ libertatis: Nos hic de Dolabella audiebamus quæ vellemus: ſed certos autores non habebamus. Te quidem magnum hominem & præſenti judicio, & reliqui temporis expectatione ſcito eſſe. Hoc tibi propoſito, fac ut ad ſumma contendas. Nihil eſt tantum quod non populus Romanus à te perfici atque obtineri poſſe judicet. Vale.

SCELUS. quia ſe cum Antonio conjunxit.
CONFECTO. Victo ad Mutinam Antonio.

Cicero S. D. Marco Lepido. Fam. 10. 27. 44

QUod mihi pro mea ſumma erga te benevolentia magnæ curæ eſt, ut quam ampliſſima dignitate ſis, moleſtè tuli, te ſenatui gratias non egiſſe, cùm eſſes ab eo ordine ornatus * ſūmis honoribus. Pacis inter cives conciliandæ te cupidum eſſe, lætor. Pacem eam ſi à ſervitute ſejungis, conſules & reipublicæ & dignitati tuæ: ſin iſta pax perditum hominem in poſſeſſiorē impotentiſſimi dominatus reſtituturа eſt, hoc animo ſcito eſſe omnes ſanos, ut mortem ſervituti anteponant. Itaq; ſapientius, meo quidem judicio, facis, ſi te in iſtam pacificationem non interpones, quæ neq; ſenatui, neq; populo, neq; cuiquam bono probatur: ſed hæc audies ex aliis, aut certior fies literis. Tu pro tua prudentia quid optimum facto ſit, videbis. Vale.

SUMMIS HONORIBUS. Supplicatione illi decreta, & poſtea conceſſo triumpho, & ſtatua equeſtri inaurata.

Cic. Planco Imper. Coſ. Deſ. S. D. Fam lib 10. 2. 45

MEum ſtudium honori tuo pro neceſſitudine noſtra non defuiſſet, ſi aut tutò in ſenatum, aut honeſtè venire potuiſſem. Sed nec tuo periculo quiſquam liberè de Republica ſentiens, verſari poteſt in ſumma impunitate gladiatorum: nec noſtræ dignitatis videtur eſſe, ibi ſententiam de republica dicere, ubi me & meliùs, & propiùs audiant armati, quàm ſenatores. Quapropter in privatis rebus nullum neque officium, neque ſtudium meum deſiderabis, ne in publicis quidem, ſi quid erit, in quo me intereſſe neceſſe ſit, unquam deero, ne cum periculo quidem meo, dignitati tuæ. In iis autē rebus, quæ nihilo minus ut ego abſim, confici poſſunt, pero à te, ut me rationem habere velis, & ſaluti, & dignitatis meæ. Vale.

Cic.

Cicero Papyrio Paeto S. D. Fam. 9. 19. 46

TAmen à malitia non discedis. Tenuiculo apparatu significas Balbum fuisse contentum. Hoc videris dicere, quum *Reges tam continentes, multò magis consulares esse oportere. Nescis me ab illo omnia expiscatum: recta enim à porta domum meam venisse. Neque hoc admiror, quòd non ad tuam potiùs: sed illud, quòd nec ad suam. Ego autem tribus primis verbis, Quid noster Paetus? At ille adjurans, nusquam se unquam libentius. Hoc si verbis assecutus es, aures ad te afferam non minus elegantes: sin autem opsonio, peto à te ne plures esse *Balbos, quam disertos putes. Me quotidie aliud ex alio impedit. Sed si me expediero, ut in ista loca venire possim, non committam, ut te serò à me certiorem factum putes. Vale.

REGES. quia potentissimus erat apud Cæsarem Balbus, ideo loquitur de eo qui si Rex fuisset.

BALBOS. Ambiguitate vocis ludit, est enim proprium viri, & eum notat qui linguæ vitio parum expedite loquitur.

C. Trebonius Cicero S. D. Fam. 12. 16. 47

SI vales, bene est. Athenas veni ad 2. Calend. Junii, atque tibi, quod maximè optabam, vidi filium tuum, deditum optimis studiis, summaq; modestiæ fama. Qua ex re quantam voluptatem ceperim, scire potes, etiam me tacente. Non enim nescis, quanti te faciam, & quàm pro nostro veterrimo, verissimoque amore omnibus tuis etiam minimis commodis, non modò tanto bono, gaudeam. Noli putare, mi Cicero, me hæc autibus tuis dare. Nihil adolescente tuo, atque adeò nostro (nihil enim mihi à te potest esse sejunctum) aut amabilius omnibus iis qui Athenis sunt, est: aut studiosius earum artium, quas tu maximè amas, hoc est optimarum. Itaque tibi, quod vere facere possum, libenter quoque gratulor, nec minus etiam nobis, quod eum, quem necesse erat diligere, qualiscunque esset, talem habemus, ut libenter quoque diligamus. Qui cum mihi in sermone injecisset se velle Asiam videre, non modo invitatus, sed etiam rogatus est à me, ut id potissimum nobis obtinentibus provinciam faceret. Cui nos, & charitate, & meque tuum

officium præstaturos non debes dubitare. Illud quoque erit nobis curæ, ut Cratippus unà cum eo sit, ne putes in Asia seriatū illum ab iis studiis, in quæ tua cohortatione inciteatur, futurum. Nam illum paratum, ut video, & ingressum * pleno gradu cohortari non intermittemus, quo indies longius, discendo, exercendoq; se, procedat. Vos quid egeritis in Repub. cum has literas dabam, non sciebam. Audiebam quædam turbulenta: quæ scilicet cupio esse falsa, ut aliquando otiosa libertate fruamur, quod vel minimè mihi adhuc contigit. Ego tamen nactus in navigatione nostrâ pusillum laxamenti, concinnavi tibi munusculum ex instituto meo, & dictum cum magno nostro honore à te dictum, conclusi, & tibi infra subscripsi. In quibus versiculis si tibi quibusdam verbis εὐθυῤῥημονέστερος liberior in loquendo videbor: turpitudo * personæ ejus, in quam liberius invehimur, nos vindicabit. Ignosces etiam iracundiæ nostræ, quæ justa est in ejusmodi & homines, & cives. Deinde, quî magis hoc Lucilio licuerit assumere libertatis, quam nobis? Quum etiam si odio pari fuerit in eos quos læsit, tamen certè non magis dignos habuerit, in quos tantâ libertate verborum incurreret. Tu, sic ut mihi pollicitus es, adjunges me quamprimum ad tuos sermones. Namque illud non dubito, quin si quid de interitu Cæsaris scribas, non patiaris me minimam partem & rei, & amoris tui ferre. Vale, & matrem, meosque tibi commendatos habe. 8 Cal. Jun. Athenis.

PLENO GRADU. Intenso & modice à cursu distante. Salust. Milites pleno gradu in collem subducit.

PERSONÆ. n. Antonii.

Cicero Curio S. D. Fam. 7. 32. 48

FAcilè perspexi ex tuis literis (quod semper studui) & me à te plurimi fieri, & te intelligere quàm mihi charus esses. Quod quando uterque nostrum consecutus est, reliquum est, ut officiis certemus inter nos: quibus æquo animo, vel vincam te, vel vincar abs te. Acilio non fuisse necesse meas dari literas facile patior. Sulpitii tibi operam, intelligo ex tuis literis non multum opus fuisse propter res tuas, ita contractas, ut, quemadmodū scribis, nec caput, nec pedes. Equidem vellem uti pedes haberent, ut aliquando redires. Vides enim exaruisse jam vetere-

rem

rem urbanitatem, ut Pomponius noster suo jure possit dicere; Nisi nos pauci retineamus gloriam antiquam Atticam. Ergo is tibi, nos ei succedemus. Veni igitur, quæso ne tantum semen urbanitatis unà cum Repub. intereat, Vale.

Cic. Acilio Proconf. S. D. Fam. 13. 33. 49

IN Alesina civitate tam lauta, quam nobili conjunctissimos habeo, & hospitio, & familiaritate M. Et. C. Clodios. Archagathum & Philonem: sed vereor, ne, quia complures tibi præcipuè cōmendo, exæquare videar ambitione quadam commendationes meas: quanquam à te quidem cumulatè satisfit, & mihi, & meis omnibus: Sed velim sic existimes, hanc familiam, & hos mihi maximè esse conjunctos vestutate, officiis, benevolentia. Quamobrem peto à te majorem in modum, ut his omnibus in rebus, quantum tua dignitas, fidesque patietur, commodes. Id si feceris, erit mihi vehementissime gratum. Vale.

Cic. Acilio Proc. S. D. Fam. lib. 13. *epist.* 34. 50

CN. Otacilio Nasone utor familiarissime, ita prorsus, ut illius ordinis nullo familiarius. Nam & humanitate ejus, & probitate in consuetudine quotidianâ magnopere delector. Nihil jam opus est expectare te, quibus cum verbis tibi commendem, quo sic utor, ut scripsi. Habet is in provincia tua negotia; quæ procurant liberti Hilarius, Antigonus; Demostratus; quos tibi, negotiaque omnia Nasonis, non secus commendo, ac si mea essent. Gratissimum mihi feceris, si intellexero hanc commendationem magnum apud te pondus habuisse. Vale.

Cic. S. D. Acilio Proc. Fam. 13 35. 51

AVitum mihi hospitium est cum Lysone Lysonis filio Lilybætano, valdeque ab eo observor, cognovique dignum & patre & avo, est enim nobilissima familia. Quapropter commendo tibi majorem in modum rem, domumque ejus. Magnoque opere à te peto, cures, ut intelligat meam commendationem maximo sibi apud te, & adjumento, & ornamento fuisse. Vale.

Cic. Acilio proconf. S. D. Fam. 13. 35. 52

CAius Avianus Philoxenus antiquus est hospes meus, & præter hospitium, valde etiam familiaris: quem Cæsar meo

 bene-

beneficio in Novocomenſes retulit. Nomen autem Aviani conſecutus eſt, quòd homine nullo plus eſt uſus, quàm Flacco Aviano, meo (quemadmodum te ſcire arbitror) familiariſſimo. Quæ ego omnia collegi, ut intelligeres non vulgarem eſſe commendationem hanc meam: Peto igitur abs te, ut omnibus rebus, quod ſine moleſtia tua facere poſſis, ei commodes, habeas que in numero tuorum? perficiasque ut intelligat has literas meas magno ſibi uſui fuiſſe. Erit id mihi majorem in modum gratum. Vale

MEO BENEF. Meo rogatu.

INNOVOCOMENS. Inter eos quos Novum comum deductos civitate donavit: ii fuere quinque millia, & Græci maximé illuſtres quingenti. Philoxenus autem Græcus, quia Siculus.

Cic: Planc: In per: Coſ. S. D. Fam: 10. 13. 53

UT primùm poteſtas data eſt augendæ dignitatis tuæ, nihil prætermiſi in te ornando, quod poſitum eſſet, aut in præmio virtutis, aut in honore verborum. Id ex ipſo ſenatus conſulto poteris cognoſcere: ita enim eſt perſcriptum, ut à me deſcripto dicta ſententia eſt, quam ſenatus frequens ſecutus eſt ſummo ſtudio, magnoq; conſenſu. Ego quanquam ex tuis literis, quas mihi miſiſti, perſpexeram te magis judicio bonorū quàm inſignibus, gloriæ delectari: tamen conſiderandum nobis exiſtimavi, etiam ſi tu nihil poſtulares, quantum tibi á Repub. deberetur. Tu contexes extrema cum primis. Qui enim M. Antoniū oppreſſerit, is bellum confecerit. Itaq; Homerus non Ajacem, nec Achillem, ſed Vlyſſem appellavit * πολιπόρθον,

POLIPORTHON. Urbis vaſtatorem. Ulyſſes, etenim ſua aſtutia Trojano bello finem fecit.

Cic C Caſſio S. D. Fam: lib. 12. *p* 6 54

QUi ſtatus rerum fuerit, tum, cum has literas dedi; ſcire poteris ex C Tidio Strabone, viro bono, & optime de Repub: ſentiente. Nam quid dicam cupidiſſimo tui, qui domo & fortunis relictis, ad te potiſſimum profectus ſit; Itaque eum tibi ne commendo quidem: adventus ipſius ad te ſatis eum commendabit. Tu velim ſic exiſtimes, tibiq; perſuadeas, omne perfugium bonorum in te, & Bruto eſſe poſitum, ſi quod nolim, adverſi

quid

quid evenerit. Res, cum hæc scribebam, erat in extremum deducta discrimen. Brutus enim Mutinæ vix jam sustinebat, qui si conservatus erit; vicimus: sin (quod Dii omen avertant) omnis omnium cursus est ad vos. Proinde fac tantum animum habeas, tantumq; apparatum, quanto opus est ad universam rempublicam recuperandam. Vale.

Cic. S. D. Cornif. Coll. Fam. 12. 17. 55

GRata mihi vehementer est memoria nostri tua, quam significasti literis: quam ut conserves, non quòd de tua constantia dubitem, sed quia mos est ita rogandi, rogo. Ex *Syria nobis tumultuosiora quædam nunciata sunt: quæ, quia tibi sunt propiora quàm nobis, tua me causa magis movent, quàm mea. Romæ summum otium est, sed ita, ut malis salubre aliquod & honestum negotium: quod spero fore, quia video id curæ esse Cæsari. Me scito, dum tu absis, quasi occasionem quandam, & licentiam nactum, scribere audacius, & cætera quidem fortasse, quæ etiam tu concederes: sed proxime scripsi de optimo genere dicendi, in quo sæpè suspicatus sum te à judicio nostro, sic scilicet ut doctum hominem à non indocto, paulùm diffidêre. Huic tu libro maximè velim ex animo, si minùs, gratiæ causa, suffragêre. Dicam tuis, ut eum, si velint, describant, ad teque mittant. Puto enim, etiam si rem minus probabis, tamen in ista solitudine quicquid à me profectum sit, jucundum tibi fore. Quòd mihi existimationem tuam, dignitatemque commendas, facis tu quidem omnium more: sed velim sic existimes, me, cùm amori, quem inter nos mutuum esse intelligam, plurimum tribuere, tum de summo ingenio, & de optimis tuis studiis, & de spe amplissimæ dignitatis tuæ ita judicare, ut neminem tibi anteponam, comparem paucos. Vale.

* EX SYRIA. Seditionem fecit Q. Cæcilius Bassus, qui postea se Cassio tradidit, & legionem suam: Dio. lib. 47.

Cic. S. D. Thermo Propræt. Fam. 13. 55. 56

CUm mihi multa grata sunt, quæ tu, adductus meâ commendatione fecisti; tum imprimis, quod M. Marcilium, amici, atque interpretis mei filium, liberalissimè

tractavisti. Venit enim Laodiceam, & tibi apud me, mihique propter te maximas gratias egit. quare quod reliquum est, à te peto, quando apud grates homines beneficium ponis, ut eò libentius bis commodes: operamque des, quoad fides tua patietur, ut socrus adolescentis res ne fiat. Ego cum antea studiosè commendabam Marcilium, tum multo nunc studiosius, quòd in longa * apparitione singularem & prope incredibilem patris Marcilii fidem, abstinentiam, modestiamq; cognovi. Vale.

APPARITIONE. qui præibant Magistratibus apparitores dicebantur Apparitio est munus ipsum. Apparitores erant scribæ accensi, lictores, victores, præcones, &c.

Libri primi finis.

LIBER SECUNDUS.

Cicero Attico S. D. *ad Atticum lib* 3 21. 1

EX tuis literis, & ex reipsa, nos funditus periisse video. Te oro, ut quibus in rebus mei tui indigebunt, nostris miseriis ne desis Ego te, ut scribis, circo videbo; plura non scribo. Cura ut valeas.

Cicero Att. S. D. *ad Att.* 3. 21. 2

TRiginta dies erant * ipsi, cùm dabam has literas, per quos nullas à vobis acceperam. Mihi autem erat in animo, jam, ut antea ad te scripsi, ire in Epirum, & ibi omnem casum potissimum expectare. Te oro, ut si quid erit quod perspicias, quamcunque in partem, quàm plenissimè ad me scribas, & meo nomine (ut scribis) literas quibus putabis opus esse, ut des. Vale. Quint. Calend. Novembr.

TRIGINTA DIES ERANT IPSI. Usitata locutio scriptoribus: id est integri & pleni: hoc est, planè triginta dies; Lib. 2. Fam. epist. 8. Ego cum Athenis decem ipsos dies fuissem.

Cice

Cicero Attico. S. D. ad Atticum 7. 20. 3

EGo quod per Thessaliam si irem in Epeirum, perdiu nihil eram auditurus, quod mei studiosos habeo Dyrrhachinos, ad eos perrexi, cum illa superiora Thessalonicæ scripsissem; inde cùm ad te me convertam, faciam ut scias; tuque ad me velim omnia quam diligentissime, * cuicuimodi sunt, scribas. Ego jam aut rem, aut ne spem quidem expecto. Vale. 6. Cal. Decembr. Dyrrhachii.

CUICUIMODI. Sive læta, sive tristia: sæpe recepta vox, Agel: lib. 9. cap. 2 Vide Authores linguæ Latinæ. Sic Terent: Cuicui. Alibi Cic. Cujuscunque modi: Auson: Popma: 1 lib. cap. 7. de usu Antiquæ Locut.

Cicero Attico S. D. A. 3. 1. 4

CUm antea maximè nostra interesse arbitrabar, te esse nobiscum: tum verò ut legi * rogationem, intellexi ad iter quod constitui, nihil mihi optatius cadere posse, quam ut tu me quamprimùm consequare; ut, cum ex Italia profecti essemus, sive per Epeirum iter esset faciendum, tuo tuorumq; præsidio uteremur: sive aliud quid agendum esset, certum consilium de tua sententia capere possemus. Quamobrem te oro, des operam ut me statim consequare. Facilius potes, quoniam de provincia Macedonia perlata lex est. Pluribus verbis tecum agerem, nisi pro me apud te res ipsa loqueretur. Vale.

ROGATIONEM, Intelligit Clodiam, ne intra 400. milliara ad Romam esset: aut maneret Cicero.

Cic: Att: S. D. Att: lib. 3 epist: 2. 5

ITineris nostri causa fuit quod non habebam locum, ubi pro meo jure diutius esse possem, quam in fundo Sicæ, præsertim nondum rogatione correctâ: & simul intelligebam, ex eo loco, si te haberem, posse me Brundusium referre: sine te autem non esse nobis illas parteis tenendas propter * Antronium. Nunc, ut ad te antea scripsi, si ad nos veneris, consilium totius rei capiemus. Iter esse molestum scio, sed tota calamitas omnes molestias habet. Plura scribere non possum, ita sum animo perculso, & abjecto. Cura ut valeas. Dat. 6. Id. Apr. in oris Lucaniæ.

AUTRONIUS: Hic erat ex conjuratis, quibus hostis Cicero qui in iisdem partibus exulabat; ideoque eum verebatur Tullius.

Cicero.

Cicero Attico S. D. A. 3. 3. 6

UTinam illum diem videam, cùm tibi agam gratias, quod me vivere coegisti. Adhuc quidem valde me pœnitet: sed te oro, ut ad me * Vibonem statim venias, quò ego multis de causis convertì iter meum. Sed eò si veneris, de toto itinere, ac fuga mea consilium capere potero: si id non feceris, mirabor, sed confido te esse omnino facturum. Vale.

VIBONEM. Oppidum Thuriorum.

Cicero Attico S. D. A. 3. 5. 7

TErentia tibi & sæpe, & maximas gratias agit: id est mihi gratissimum. Ego enim vivo miserrimus, & maximo dolore conficior. Ad te quid scribam nescio: Si enim es Romæ, jam me assequi non potes: sin es in via, cùm eris me assecutus, coram agemus, quæ erunt agenda. Tantùm te oro, ut quoniam meipsum semper amasti, eodem amore sis. Ego enim idem sum, Inimici mea mihi, non * meipsum ademerunt. Cura ut valeas. 3. Id: April. Thurii.

MEIPSUM. Non opes meas aut honores dilexisti, sed personam.

Cicero Attico: A. 3. 9. 8

NOn fuerat mihi dubium, quin te Tarenti, aut Brundusii visurus essem, idq; ad multa pertinuit in eis, ut & in Epiro consisteremus, & de reliquis rebus: tuo consilio uteremur: quoniam id non contigit; erit hoc quoque in magno numero nostrorum malorum, Nobis iter est in Asiam, Cyzicum: tibi meos commendo, me vix misereq; sustento. Vale. Dat. 14. Cal: Maii Tarenti.

Cicero Att. A: 3. 25. 9. 9

POst tuum a me discessum literæ mihi Roma allatæ sunt, ex quibus prospicio, nobis in hac calamitate tabescendum esse: neque enim (sed bonam in partem accipies) si nulla spes salutis nostræ subesset, tu pro tuo amore in me, hoc tempore discessisses. Sed ne ingrati, aut ne omnia velle nobiscum unà interire videamur, hæc omitto. Illud abs te peto, des operam, id quod mihi affirmasti, ut ante Cal. Jan. ubicunque erimus, sistas. Vale.

Cicero Attico. A. 3. 16. 10

TOtum iter mihi incertum facit expectatio literarum tuarum. Calend: Sext: datarum, nam si spes erit, Epirum, sin

sin minus, Cyzicum; aut aliud quid sequemur. Tuæ quidem literæ quo sæpius à me leguntur, hoc spem mihi faciunt minorem, quòd cum lectæ sunt, tum id quod attulerunt ad spem, infirmant; ut facilè appareat te, & consolationi servire & veritati; idque te Rogo planè, ut ad me, quæ scies, ut erunt; quæ putabis ita scribas, ut putabis. Vale. Dat. 12. Calend. Septemb.

Cicero Att. S. A. 3. 18. 11

EXpectationem nobis non parvam attuleras, cum scripseras Varronem tibi pro amicitia confirmasse, causam nostram Pompeium certe susceperum, & simulac à Cæsari ei literæ, quas expectaret, remissæ essent; actorem etiam daturum. Utrum id nihil fuit? an adversatæ sunt Cæsaris literæ? an est aliquid in spe? etiam illud scripseras; eundem * secundum comitia dixisse. Fac (si vides quantis in malis jaceam, & si putas esse humanitatis tuæ) me tac de tota causa nostra certiorem. Nam quintus frater homo mirus, qui me tam valde amat, omnia mittit spei plena, meumque credo delectionem animi mei. Tuæ autem literæ sunt variæ neque enim me desperare vis, nec temerè sperare. Fac obsecro te, ut omnia, quæ à te perspici possunt, sciamus. Vale.

SECUNDUM COMITIA. Id est, habitis comitiis de me in senatu actum iri.

Cicero S. D. Attico. A. 3. 11. 13

ME & tuæ literæ, & quidam boni nuntii, non optimis tamen auctoribus, & expectatio, vestrarum literarum, & quod tibi ita placuerat, adhuc Thessalonicæ tenebant. Si accepero literas, quas expecto, si spes erit ea, quæ rumoribus afferebatur, ad te me conferam: si non erit, faciam te certiorem quid egerim. Tu me, ut facis, operâ, consilio, gratiâ juva. Consolari jam desine, objurgare verò noli: quod cum facis, ut ego tuum amorem & dolorem desidero: quem ita affectum mea ærumna esse arbitror, ut teipsum consolari nemo possit. Quintum fratrem optimum, humanissimumque sustenta. Ad me, obsecro te ut omnia certa perscribas. Vale. Dat. 4. Calend. Quint.

Cicero

Cicero Attico S.D. *ad Attic: lib*: 3. *epist*. 4. 13

MIseriæ nostræ potius velim, quam inconstantiæ tribuas quod à Vibone, quo te accersebamus, subitò discessimus. Allata est enim nobis rogatio de pernicie meâ, in qua quod correctum esse audiveramus, erat hujusmodi, ut mihi ultra quadringenta millia liceret esse. Illo cùm pervenire non liceret, statim iter Brundusium versus contuli ante diem rogationis, ne & Sica, apud quem eram, periret: & quod Melitæ esse non licebat. Nunc tu propera, ut nos consequare, si modo recipiemur. Adhuc invitamur benignè: sed quod superest, timemus. Me, mi Pomponi, valde pœniter vivere: qua in re apud me tu plurimum valuisti. Sed hæc coram, fac modo ut venias. Vale.

Cicero 8. *D. Attico*, *At*. 1. 12. 14

ASiam Quinto suavissimo fratri obtigisse audisti: non enim dubito quin celerius tibi hoc rumor, quam ullius nostrûm literæ nunciarint. Nunc, quoniam & laudis avidissimi semper fuimus, & præter cæteros φιλελλήνες Græcorum amatores, & sumus, & habemur; & multorum odia, atque inimicitias reipub. causa suscepimus, παντοίης ἀρετῆς μιμνησκέ, omnis virtutis reminiscere curaque efficere, ut ab omnibus & laudemur, & amemur. His de rebus plura ad te in ea epistola scribam, quam ipsi Quinto dabo. Tu velim me certiorem facias, quid me meis mandatis egeris, atque etiam quid de tuo negotio. Nam, ut Brundusio profectus es, nullæ mihi abs te sunt redditæ literæ. Valde aveo scire quid agas. Id. Mar. Vale.

M. T. C. T. P. Attico S. D. *Att* 2. 10. 15

VOlo ames constantiam meam. Ludos Anni spectare non placet. Est enim ὑποσολοίκον subabsurdum, cum velim vitare omniũ deliciarum suspicionem, repentè ἀναφαινέσθαι apparere non solùm delicate, sed etiam ineptè peregrinantem; Quare usque ad Nonas Maias te in Formiano expectabo. Nunc fac ut sciam, quo die te visuri simus. Ab Appii foro hora quarta: dederam aliam paulò ante à Tribus Tabernis. Vale.

M. T. C. T. P. Attico. S. 2. 11. 16

NArro tibi, planè relegatus mihi videor, posteaquam in Formiano sum. Dies enim nullus erat, Antii cum essem,

sem, quo die non melius scirem Romæ quid ageretur, quám ii qui erant Romæ. Etenim literæ tuæ non solum quid Romæ, sed etiam quid in republica, neque solùm quid fieret, verumetiam quid futurum esset, indicabant. Nunc, nisi si quid ex prætereunte viatore exceptum est, scire nihil possumus. Quare, quanquam jam te ipsum expecto, tamen isti puero, quem ad me statim jussi recurrere, da ponderosam aliquam Epistolam, plenam omnium non modo actorum, sed etiam opinionum tuarum: ac diem, quo Roma sis exiturus, cura ut sciam. Nos in Formiano esse volumus, usque ad Pridie Nonas Maias, eò si ante eum diem non veneris, Romæ te fortasse videbo. Nam Arpinum quid ego te invitem? Hæc igitur. Cura ut valeas.

M. T. C. T. P. Attico. A. 3. 13. 17

QUod ad te scripseram, me in Epeiro futurum, posteaquam extenuari spem nostram, & evanescere vidi, mutavi consilium, nec me Thessalonicâ, commovi, ubi esse constitueram, quoad aliquid ad me de eo scriberes, quod proximis literis scripseras, fore, uti secundum comitia aliquid de nobis in Senatu ageretur, id tibi Pompeium dixisse. Qua de re, quoniam comitia habita sunt, tuq; nil ad me scribis perinde habeo, ac si scripsisses nihil esse: meque temporis non longinqui spe ductum esse molestè feram. Quem autem motum te videre scripseras, qui nobis utilis fore videretur, eum nunciant, qui veniunt, fore. In Tribunis Pleb. Dess, reliqua spes, est; quam si expectaro, non erit quod putes me causæ meæ ac voluntati meorum defuisse. Quòd me sæpe accusas, cur hunc meum casum tam graviter feram, debes ignoscere; cùm ita me afflictum videas, ut neminem unquam nec videris, nec audieris. Nam quòd scribis te audire, me etiam mentis errore ex dolore afficis mihi vero mens integra est: atque utinam tam in periculo fuisset, quum ego iis quibus salutem meam charissimã esse arbitrabar, inimicissimis, crudelissimisque usus sum: qui ut me paulum inclinare timore viderunt, sic impulerunt, ut omni suo scelere & perfidiâ abuterentur ad exitium meum. Nunc, quoniam jam est Cyzicum nobis eundũ, quò rarius ad me literæ perferentur, hoc velim diligentius õnia, quæ putaris me scire opus esse, perscribas. Quin-

tum

cum fratrem meum fac diligas, quem ego miſer, ſi incolumem relinquo, non me totum periiſſe arbitrabor. Vale. Nonis Sextil.

Cicero S. D. Attico. A. 3. 12. 18

ET tuis literis plenus ſum expectatione de Pompeio, quidnam de nobis velit, aut oſtendat. Comitia enim credo eſſe habita: quibus abſolutis, ſcribis, illi placuiſſe agi de nobis. Si tibi ſtultus eſſe videor, qui ſperem, facio tuo juſſu: etſi ſcio te me iis Epiſtolis potius, & meas ſpes ſolitum eſſe remorari. Nunc velim mihi plane perſcribas, quid videas. Scio nos noſtris multis peccatis in hanc ærumnam incidiſſe: ea ſi qui caſus aliqua ex parte correxerint, minus moleſtè feremus nos vixiſſe, & adhuc vivere. Ego propter viæ celebritatem, & quotidianam expectationem rerum novarum non commovi me adhuc Theſſalonica: ſed jam extrudimur, non à Plancio (nam is quidem retinet) verum ab ipſo loco minime appoſito, ad tolerandam in tanto luctu calamitatem. In Epirum igitur, ut ſcripſeram, non veni, quod ſubiti mihi adverſi nuntii venerant, & literæ, quare nihil eſſet neceſſe, quàm proximè Italiam eſſe. Hinc ſi quid à comitiis audierimus, nos in Aſiam convertemus, neque adhuc ſtabat, quo potiſſimùm: ſed ſcies. Vale. 12. Calend. Sext. Theſſalonicæ.

M. T. C. T. P. Attico. S. D. ad A. 4. 14. 19

VEſtorius noſter me per literas facit certiorem, te Roma ad 8. Idus Maii, putare profectum eſſe tardius, quàm dixeras, quod minus valuiſſes, ſi jam melius vales, vehementer gaudeo. Velim domum ad tuos ſcribas, ut mihi tui libri pateant, non ſecus, ac ſi ipſe adeſſes, cùm cæteri, tum Varronis. Eſt enim mihi utendum quibuſdam rebus ex iis libris, ad eos, quos in manibus habeo: quos, ut ſpero, tibi valde probabo. Velim ſi quid forte novi habes, maximè à Quinto fratre, deinde à C. Cæſare, & ſi quid de comitiis, de Republica fortè, (ſoles enim tu hæc feſtinè odorari) conſcribas ad me. Si nihil habebis, tamen ſcribas aliquid. Nunquam enim mihi tua Epiſtola aut intempeſtiva, aut loquax viſa eſt. Maximè autem rogo, rebus tuis, totoq; itinere ex ſententia confecto, nos quamprimum reviſas. * Dionyſium jube ſalvere. Cura ut valeas.

DIO-

DIONYSIUM. Dionyſius Ciceronum puerorum magiſter fuit, qui cum pueris in provinciam proficiſcebatur.

Cicero Attico S. A. 5. 3. 20

AD 6. Idus Maias veni in Trebulanum ad Pontium ibi mihi tuæ literæ binæ redditæ ſunt tertio abs te die. Eodem autem exiens Pompeiano Philotimo dederam ad te literas: nec verò nunc erat ſane quod ſcriberem. Qui de Repub. rumores, ſcribe quæſo. In oppidis enim ſummum video timorem. Sed multa inanis. Quid de iis cogites, & quando, ſcire velim. Ad quas literas tibi reſcribi velis neſcio: nullas enim adhuc accepe-ram, præter quæ mihi binæ ſimul in Trebulano redditæ ſunt: quarum alteræ edictum Publii Licinii habebant, erant autem Nonis Maiis datæ: alteræ reſcriptæ ad meas Minturnenſes. Quàm vereor, ne quid fuerit σπουδαιότερον majoris ponderis in iis, quas non accepi, quibus reſcribi vis. Apud Lentulum ponam te in gratiam. Dionyſius nobis cordi eſt. Nicanor tuus operam mihi dat egregiam: Jam deeſt, quod ſcribam: & lucet. Beneventum cogitabam hodie. Noſtra continentia, & diligentia faciemus ſatis A. Pontio. Ex Trebulano ad quintum Idus Maii.

BENEVENTUM COGITO. Sic lib. 16. Brundusium cogito.

Cicero Attico S. D. A. 5. 6. 21

TArentum veni ad 15. Cal. Junii. Quòd Pontinum ſtatueram expectare, commodiſſimum duxi, dies eos quoad ille veniret cum Pompeio conſumere: eoque magis quod ei gratum eſſe id videbam, qui etiam à me petierat ut ſecum, & apud ſe eſſem quotidie: quod conceſſi libenter, ter: multos enim ejus præclaros de republica ſermones accipiam: inſtruar etiam conſiliis idoneis ad hoc noſtrum negotium. Sed ad te brevior jam in ſcribendo incipio fieri, dubitans Romæ ne ſis, an jam profectus: quod tamen quoad ignorabo ſcribam aliquid potius, quàm committam, ut tibi cum poſſint reddi à me literæ, non reddantur. Nec tamen jam habeo, quid aut mandem tibi, aut narrem. Manda-

vi omnia quidem: quæ tu, ut polliceris, * exhauries: narrabo cum aliquid habebo novi Illud tamen non desinam, dum adesse te putabo, de * Cæsaris nomine rogare, ut confectum relinquas. Avide expecto tuas literas, & maxime, ut norim tempus profectionis tuæ. Vale.

EXHAURIES: Id est, conficies plané, ut nihil supersit.
CÆSARIS: Debebat Cæsari H, S. 120. Cicero.

Cicero Attico. S. 7. 4. 22

DIonysiū flagrantem desiderio tui misi ad te, nec mehercule æquo animo sed fuit concedendum: Quem quidē: cognovi cum doctum (quod mihi jam ante erat notum) tum sanctum, plenum officii, studiosum etiam meæ laudis, frugi hominem; ac, ne libertinum laudare videar, plané virum bonum. Pompeium vidi 4 Idus Decemb. fuimus unā horas duas fortasse. Magna lætitia mihi visus est affici meo adventu, de triumpho hortari, suscipere parteis suas, monere ne ante in Senatū accederem, quam rem confecissem, ne dicendis sententiis aliquem Triburū alienarem. Quid quæris? In hoc judicio & officio sermonis nihil potuit esse prolixius. De Repub: autem ita mecum loquutus est, quasi non dubium bellum haberemus: nihil ad spem concordiæ planè Cæsarem ab se alienatum cum ante intelligeret, tum verò proximè judicasse. Venisse Hircium à Cæsare, qui esset illi familiarissimus; ad se non accessisse: & cum ille ad 8. Id. Decemb. vesperi venisset cum Balbo, de tota re constituisset ad 7. Id. ad Scipionem ante lucem venisse: multa de nocte profectum esse ad Cæsarem. Hoc illi τεκμηριώδες signum indubitatum videbatur esse alienationis. Quid multa? nihil me aliud consolatur, nisi quod illum, cui etiam inimici alterum consolatum, fortuna summam potentiam dederit, non arbitror fore tam amentem, ut hæc in discrimen adducat. Quod si ruere cœperit, næ ego multa timeo, quæ non audeo scribere: sed ut nunc est ad 3. Nonas Januar. ad urbem cogito. Vale.

Cicero S. D. Attico 7. 6. 23

PLanè deest quod ad te scribam, nota omnia tibi sunt: nec ipse habeo à te quid expectem, tantū igitur nostrum illud solenne servemus, ut ne quem istuc euntem sine literis dimittamus:

mus. De Repub. Valde timeo, nec adhuc ferè inveni, qui non concedendum putaret Cæsari quod postularet, potius quam depugnandum. Est illa quidem impudens postulatio, opinione valentior. Cur autem nunc primum ei resistamus, οὐ γὰρ ἂν τὸ δὲ μειζὸν ἔποιτο κακόν. Non enim sane majus sequetur malum, quam cum quinquennium prorogabamus, aut cum ut absentis ratio haberetur, ferebamus. Nisi forte hæc illi tum arma dedimus, ut nunc cum bene parato pugnaremus, Dices, quid tu igitur sensurus es? Non idem, quod dicturus. Sentiam enim omnia facienda, ne armis decertetur: Dicam idem quod Pompeius neque id faciam humili animo. Sed rursus hoc permagnum Reipub: malum est: & quodam modo mihi præter cæteros non rectum, me in tantis rebus à Pompeio dissidere. Vale.

Cicero Attico. S. 7. 9. 24

SUbitò consilium cepi, ut antequam luceret, exirem, ne qui conspectus fieret, aut sermo,* Lictoribus præsertim laureatis. De reliquo, neque herculè, quid agam, nec acturus quid sim, scio: ita sum perturbatus temeritate nostri amentissimi consilii. Tibi vero quid suadeam, cujus ipse consilium expecto? Cn. noster, quid consilii ceperit, capiatve, nescio, adhuc in oppidis coarctatus. & stupent Omnes, si in Italia consistat, erimus unà, sin cedet, consilii res est. Adhuc certè (nisi ego, insanio) stultè omnia & incautè agi judico. Tu quæso ad me crebrò scribe, vel quod in buccam venerit.

LICTORIBUS LAUREATIS: Imperatores & in literis, & in fascibus lictorum laurea utebantur, victos hostes indicante.

Cicero Attico. S. 7. 17. 25

NIhil habeo quod ad te scribam, quin etiam epistolam, quam eram, elucubratus, ad te non dedi: erat enim plena spei bonæ, quod & concionis voluntatem audieram, & illum conditionibus usurum putabam, præsertim suis. Ecce tibi 4. Nonas Febr. manè accepi literas tuas. Philotimi, Furnii, Curionis ad Furnium, quibus irrident L. Cæsaris legationem. Planè oppressi videmur, nec, quid consilii capiam, scio: nec mehercule de me laboro, de pueris quid agam non habeo, Capuam tamen proficiscebar hæc scribens, quo facilius, de Pompeii rebus cognoscerem. Vale.

Cicero

Cicero Attico. 5. ad Atticum. 7. 20. 26

BReviloquentem jam me tempus ipſum facit: pacem enim deſperavi. Bellum noſtri nullum adminiſtrant. Cave enim putes quicquam eſſe minoris his Coſs. Quorum ego ſpe audiendi aliquid, & cognoſcendi noſtri apparatus, maximo imbri Capuam veni pridie Nonas, ut eram juſſus. Illi autem nondum venerant; ſed erant venturi, inanes, imparati. Cn. autem Luceriæ dicebatur eſſe, & adire cohorteis legionum Attianarum non firmiſſimarum. At illum ruere nunciant, & jam, jamq; adeſſe, non ut manum conferam (qui cum enim? ſed ut fugam intercludat. Ego autem in Italia καὶ συναυθανεῖν etiam commori cupio: nec te id conſulo: ſin extra, quid agam? Ad manendum hyems, lictores improvidi & negligentes duces: ad fugam hortatur amicitia, Cn. cauſa bonorum, turpitudo conjungendi cum tyranno. Qui quidem incertum eſt,* Phalarimne, an Piſiſtratum ſit imitaturus. Hæc velim explices, & me juves conſilio. Etſi teipſum iſtic jam * calere puto: ſed tamen quantum poteris: Ego ſi quid hic hodie novi cognoro, ſcies: jam enim aderunt Coſs. ad ſuas Nonas. Tuas quotidiè literas expectabo. Ad has autem, cum poteris, reſcribes, Mulieres, & Cicerones in Formiano reliqui. Vale.

PHALARIMNE. Crudelem & tyrannum, an ſtudioſorum & bonorum amantem.

CALERE. Dicuntur, qui moleſtiſſimis rebus intricati, exitum excogitare nequeunt. Sic Atticus cum urbem relictam à Pompeio Cæſari patere videret.

Cicero Attico. A 7. 21 27

PEdem in Italia video nullum eſſe, qui non in iſtius poteſtate ſit. De Pompeio ſcio nihil, cumq; niſi in navim ſe contulerit, exceptum iri puto. O celeritatem incredibilem! * Hujus autem noſtri. Sed non poſſum ſine dolore accuſare eum, de quo angor & crucior. Tu cædem non ſine cauſa times, non quo minus quicquam expediat Cæſari ad diuturnitatem victoriæ & dominationis, ſed video quorum arbitrio ſit acturus. Recte ſit. Cenſeo cedendum de oppidis iis, egeo conſilii, quod optimum facta videbitur, facies. Cum Philotimo loquere, atque adeò Terentiam habebis Idibus. Ego quid agam? Qua aut terra, aut mari perſequar eum, qui ubi ſit neſcio? Et ſi terra,

quis,

quidem, qui possum? Mari, quò? Tradam igitur isti me? Fac posse tutò, multi enim hortantur, num etiam honestè? Nullo modo. Quid? à te petam consilium, ut soleo? Explicari res non potest. Sed tamen si quid in mentem venit, velim scribas, & ipse quid sis acturus. Vale.

Hujus Nostri. Sub, tarditatem. Miratur & timet celeritatem Cæsaris, culpat Pompeii ignaviam, hæret, tradat se Cæsari an non.

Cicero Attico. Att. 7. 23. 28

CUm dedissem, ad te literas tristeis, & metuo ne veras, de Lucretii ad Cassium literis Capua missis; Cephalio venit à vobis, attulit etiam à te literas hilariores, nec tamen firmas ut soles. Omnia facilius credere possum, quàm quod scribitis, Pompeium exercitum habere. Nemo huc ita affert, omniaque quæ nolim. O rem miseram? Malas causas semper obtinuit; In optima concidit. Quid dicam? * Nisi illud eum scisse? Neque enim erat difficile; hoc nescisse? erat enim ars difficilis recte Rempub: regere. Sed jam jamque omnia sciemus, & scribemus ad te statim. Vale.

Nisi Illud Eum, &c. Scivit malas causas obtinere: quod non difficile sit malè agere, sed bonas causas nescivit obtinere.

Tull: P. Attico. A. 8. 7. 29

UNum etiam restat *amico nostro ad omne dedecus, ut Domitio non subveniat. At nemo dubitat quin subsidio venturus sit. Ego non puto. Deseret igitur talem civem, & eos quos unà scis esse? cùm habebat præsertim & ipse cohortes 30. Nisi me omnia fallunt, deseret: incredibiliter pertimuit, nihil spectat, nisi fugam: cui tu (video enim quid sentias) me comitem putas debere esse. Ego vero quem fugiam, habeo; quem sequar, non habeo. Quod enim tu meum consilium laudas, & memorandum dicis, malle quod dixerim, me cum Pompeio vinci, quam cum istis vincere: ego vero malo? sed cum illo Pompeio qui tum erat, aut qui mihi esse videbatur: cum hoc vero, qui antè fugit, quam sciat, quem fugiat, aut quo, qui nostra tradidit, qui patriam reliquit, Italiam deseruit, si malui, contigit: victus sum. Quod superest, nec ista videre possum, quæ nunquam timui ne viderem, nec mehercule istum propter

quem mihi non modo meis, ſed memetipſo carendum eſt. Ad Philotimum ſcripſi de viatico, ſive à* Monete, nemo enim ſolvit: ſive ab* Oppiis tuis contubernalibus. Cætera appoſita tibi mandabo. Vale.

AMICO NOSTRO. Pompeio. Victus fuit Pompeius, & Italia ceſſit. Neque aſpicere Cæſarem ſuſtinebat.

MONETA. Templum Junonis Monetæ: locus ubi moneta cudebatur, quam auri argentive infecti permutatione habere voluit.

OPPII. Fœneratores erant.

Cn. Pomp. Proc. M. T. Cicer. S. A. 8. 14. 30

TUas literas libenter legi, cognovi enim tuam priſtinam virtutem etiam in ſalute communi. Coſſ. ad eum exercitum, quem in Apulia habui- venerunt. Magnopere te hortor pro tuo ſingulari, perpetuoque ſtudio in Rempub. ut te ad nos conferas, ut communi conſilio Reipub. afflictæ opem, atque auxilium feramus. Cenſeo via Appia iter facias, & celeriter Brundiſium venias. Cura ut valeas.

Cn. Pomp. Proc. L. Domitio. S. A. 8. 18. 31

MIror te ad me nihil ſcribere, & potius ab aliis quã à te de Repub. certiorem me fieri. Nos diſjectâ manu pares adverſarijs eſſe non poſſumus: contractis noſtris copiis, ſpero nos & Reipub. & ſaluti prodeſſe poſſe. Quamobrem cùm conſtituiſſes, ut Vibullius mihi ſcripſerat, ad Id. Febr. Corfinio proficiſci cum exercitu, & ad me venire, miror quid cauſæ fuerit quare conſilium mutares. Nam illa cauſa, quam mihi Vibullius ſcribit, levis eſt, te propterea moratũ eſſe, quòd audieras Cæſarem Firmo progreſſum in caſtrum Truentinum veniſſe. Quanto enim magis appropinquare adverſarius cœperat, eò tibi celerius agendum erat, ut te mecum conjungeres, prius quam Cæſar aut tuum iter impedire, aut me abs te excludere poſſet. Quamobrem etiam te rogo, & hortor, id quod non deſtiti ſuperioribus literis à te petere, ut primo quoque die Luceriam advenires, ante quam copiæ, quas inſtituit Cæſar contrahere in locum unum coactæ, nos à vobis diſtrahant. Sed ſi erunt, qui te impediant, ut illas ſuas ſervent, æquum eſt me à te impetrare, ut cohortes, quæ ex Piceno, & Camerino venerunt, quæ fortunas ſuas reliquerunt, ad me miſſum facias. Vale.

Cn.

Cn. Pomp. L. Dom. 8. ad Att. 8. 20. 32

Literæ mihi à te redditæ sunt 14. Cal. Mart. in quibus scribis, Cæsarem apud Corfinium castra posuisse. Quod putavi & prænovi, fit, ut nec in præsentia committere tecum prælium velit, & omnibus copiis conductis, te implicet, ne ad me iter expeditum tibi sit, atque istas copias conjungere optimorum civium possis cum his legionibus, de quarum voluntate dubitamus: quo magis etiam tuis literis sum commotus. Neq; enim eorum militum, quos mecum habeo, voluntati satis confido, ut de omnibus fortunis Reipub. dimicem: neque eriam qui ex delectibus conscripti sunt à Coss. convenerunt. Quare da operam, si ulla ratione etiam nunc efficere potes, ut te explices, & huc quamprimum venias, ante quàm omnes copiæ adversariorum conveniant. Neque enim celeriter ex delectibus huc homines convenire possunt, & si convenirent, quantum ils committendum sit, quod inter se non noti sunt, contra veteranas legiones, non te præterit. Vale.

Cicero Attico. A. 8. 21. 33

Lippitudinis meæ signum tibi fit librarii manus, & eadem causa brevitatis: etsi nunc quidem, quod scriberem nihil erat. Omnis expectatio nostra erat in nuntiis Brundusinis, si nactus hic esset. Cn. noster, * spes dubia pacis, sin ille antè transmisisset, exitiosi belli metus. * Sed videsne, in quem hominem inciderit Resp.? Quam acutum! Quàm vigilantem! Quam paratum! Si mehercule neminem occiderit, nec cuiquã quicquam ademerit, ab iis, qui eum maximè timuerant, maximè diligetur. Multum mecum municipales homines loquuntur multum rusticani: nihil prorsus aliud curant, nisi agros, nisi villulas, nisi nummulos suos. & vide quam conversa res est: illum, quo antea confidebant, metuunt, hunc amant quem timebant. Id quantis nostris peccatis, vitiisque evenerit, non possum sine molestia cogitare. Quæ autem impendere putarã, scripseram ad te, & jam tuas literas expectabam. Vale.

SPES DUBIA, quia si Cæsar assequutus erit Pompeium, ante quam mare transmiserit; victoria penes eum videbitur.

Cæsar

Cæsar Imp: S. D. Cicer. A. 9, ex epist. 5. 34

QUum Furnium nostrum tantùm vidissem, neque alloqui neque audire meo commodo potuissem, quod properarem atque essem in itinere, præmissis jam legionibus, præterire tamen non potui. quin & scriberem ad te, & illum mitterem, gratiasque agerem: etsi hoc officium & feci sæpe, & sæpius mihi facturus videor, ita de me mereris. Imprimis à te peto, quoniam confido celeriter ad urbem venturum, ut ibi te videam, ut tuo consilio, gratiâ, dignitate, ope omnium rerum uti possim. Ad propositum revertar. Festinationi meæ, brævitatiq; literarum ignoscet, reliqua ex Furnio cognosces. Vale.

Cæsar Oppio & Cornelio S. ad Att. lib. 9. ep. 8. 35

GAudeo mehercule vos significare literis quã valdè probetis ea, quæ apud Corfinium sunt gesta. Consilio vestro utar libenter, & hoc libentiùs, quod meâ sponte facere constitueram, ut quàm lenissimum me præberem, & Pompeium darem operam ut reconciliarem. Tentemus hoc modo, si possimus omnium voluntates recuperare, & diuturnâ victoriâ uti: quando reliqui crudelitate odium effugere non potuerunt, neque victoriam diutius tenere, præter unum L. Syllam quem imitaturus non sum. Hæc nova sit ratio vincendi, ut misericordiâ, & liberalitate nos muniamus. Id enim quemadmodum fieri possit, nonnulla mihi in mentem veniunt & multa reperiri possunt. De his rebus rogo vos, ut cogitationem suscipiatis. Cn. Magium Pompeii præfectũ deprehendi: sed & meo instituto usus sum, & eum statim missum feci. Jam duo præfecti fabrûm Pompeii, in meam potestatem venerunt, & à me missi sunt: si volent grati esse, debebunt Pompeium hortari, ut malit mihi esse amicus, quam iis, qui & illi & mihi semper fuerunt inimicissimi: quorum artificiis effectum est, ut Resp. in hunc statum pervenerit. Valete.

Cicer: Imp: S. D. Cæsar. Imp. At. 9. ex ep. 18. 36

UT legi tuas literas; quas ab Furnio nostro acceperam, quibus metũ agebas, ut ad urbem essem; te velle uti consilio & dignitate meâ; minus sum admiratus. De gratia & de ope quid significares, mecum ipse quærebam: spe tamen deducebar

ad

ad eam cogitationem, ut te, pro tua admirabili ac singulari sapientiâ, de otio, de pace, de concordia civium agi velle arbitrarer: Et ad eam rationem existimabam satis aptam esse naturam & personam meam. Quòd si ita est, & si qua de Pompeio nostro tuendo, & tibi ac Reip. reconciliando cura te attingit, magis idoneum, quam ego sum, ad eam causam profecto reperies neminem, qui & illi semper & senatui, cum primum potui, pacis author fui. Nec sumptis armis belli ullam partem attigi, judicavique te eo bello violari, contra cujus honorem populi Romani beneficio concessum, inimici, atque invidi niterentur. Sed ut eo tempore non modo ipse author dignitatis tuæ fui, verumetiam cæteris author ad te adjuvandum, sic me nunc Pompeii dignitas vehementer mover. Aliquot enim sunt anni, cum vos duos delegi, quos præcipuè colerem, & quibus esse m, sicut sum amicissimus. Quamobrem à te peto vel potius precibus omnibus oro; & obtestor, ut in tuis maximis curis aliquid impertias temporis huic quoque cogitationi, ut tuo beneficio bonus vir, gratus, pius denique esse in maximi beneficii memoria possim. Quæ si tantum ad me ipsum pertinerent, sperarem me à te tamen impetraturum: sed ut arbitror, & ad tuam fidem, & ad Rempub. pertinet, me & ad pacem utriusq; vestrum, & ad civium concordiam, per te quam accommodatissimum conservari. ego cum antea tibi de Lentulo gratias egissem, cum ei saluti qui mihi fuerat, fuisses, tamen ejus litteris lectis, quas ad me gratissimo animo de tua liberalitate beneficioque misit, eandem me salutem à te accepisse putavi, quam ille: in quem si me intelligis esse gratum, cura obsecro, ut etiam in Pompeium esse possim. Vale.

Balbus Cic: Imp: S. D. ad Att 9. 16. 37

CÆsar nobis literas perbreves misit, quarum exemplum subscripsi. Brevitate epistolæ scire poteris eum valde esse distentum, qui tanta de re tam breviter scripserit. Si quid præterea novi fuerit statim tibi scribam.

Cæsar Oppio, Cornelioque S. Ibid. 38

AD 8. Id: Mart. Brundusium veni, ad murum castra posui. Pompejus est Brundusi, misit ad me Cn. Magium de pace: quæ visa sunt respondi. Hoc vos statim scire volui

cum in ſpem venero de compoſitione aliquid me conficere, ſtatim vos certiores faciam. Valete. *Quomodo me nunc putas, mi Cicero, torqueri, poſtquam rurſus in ſpem pacis veni, nequa res compoſitionem eorū impediat? Namque quod abſens facere non poſſum, opto: quòd ſi una eſſem, aliquid fortaſſe proficere poſſem. Nunc expectatione crucior. Vale.*

Cic. Attico S. D. Att. 10. 2. 39

EGO cum accepiſſem tuas literas Nonis April. quas Cephalio attulerat, eſſemque Minturnis poſtridie manſurus, protinus ſuſtinui me in Arcano fratris, ut dum aliquid certius afferretur, occultiore in loco eſſemus, agerenturque nihilominus quæ ſine nobis agi non poſſunt. *Λαλαγυσά Hirundo jam adeſt & animus ardet, nec eſt quicquam * quò & qua: ſed hæc noſtra erit cura, & peritorum. Tu tamen quoad poteris, ut ad hunc feciſti, nos conſiliis juvabis. Res ſunt inexplicabiles. Fortunæ ſunt committenda omnia: ſine ſpe conamur ulla. Melius ſi quid acciderit, mirabimur. Dionyſium nolim ad me profectum, de quo ad me Tullia mea ſcripſit: ſed & tempus alienum eſt, & homini non amico noſtra incommoda, tanta præſertim, ſpectaculo eſſe nollem: cui te meo nomine inimicum eſſe nolo. Vale.*

*Hirundo. Locus præter omnes depravatus in Græca voce Λαλαγυσά garrula, cujus adventus ver declarat, ſed Cic. intelligi nolebat vulgo: ſic. epiſt. 10. lib. Ad Att. Ne interciperetur ab hoſtibus inter navigandum quo & Qua. Qua utar via quo iter tenendum.

Cæſar Imp. M. C. Imp. S. Att. 10. 8. 40

ETſi te nihil temerè, nihil imprudenter facturum judicarā, tamen permotus hominum fama, ſcribendum ad te exiſtimavi, & pro noſtra benevolentia petendum, ne quò progredereris proclinata jam re, integra etiam progrediendum tibi non exiſtimaſſes. Namque & amicitiæ graviorem injuriam feceris, & tibi minus cōmodè conſuleris, ſi non fortunæ obſecutus videbere (omnia enim ſecundiſſima nobis, adverſiſſima illis accidiſſe videntur) nec cauſam ſecutus, ut deberes (eadem enim tū ſcis, cùm ab eorum conſiliis abeſſe judicaſti) ſed meum aliquod factum condemnaſſe, quo mihi gravius abs te nihil accidere poteſt

teſt: quod ne facias pro jure noſtræ amicitiæ à te peto. Poſtremò, quid viro bono & quieto: & bono civi magis convenit, quàm abeſſe à civilibus controverſiis? Quod nonnulli cum probarent, periculi cauſa ſequi non potuerunt: tu explorato, & vitæ meæ teſtimonia, & amicitiæ judicio neque tutius, neque honeſtius reperies quicquam, quam ab omni contentione abeſſe. Vale.

Cicero Attico. Att. 11. epiſt. 18. 41

DE illius ab Alexandria diſceſſu nihil adhuc rumoris, contraque opinio, valde eſſe impeditum. Itaque nec mitto (ut conſtitueram) Ciceronem; & te rogo, ut me * hinc expedias. Quodvis enim ſupplicium levius eſt hac manſione. Hac de re, & ad Antonium ſcripſi, & ad Balbum, & ad Oppium. Sive enim bellum in Italia futurum eſt, ſive claſſibus utetur, hic me eſſe minimè convenit; quorum forteſſe utrumq; erit: alterum certè. Intellexi omninò ex Oppii ſermone, quem tu mihi ſcripſiſti, quæ iſtorum via eſſet: ſed ut eam flectas, te rogo. Nihil omnino jam expecto, niſi miſerum. Sed hoc perditius in quo nunc ſum, fieri nihil poteſt. Quare cum Antonio loquare velim, & cum iſtis, & rem ut poteris, expedias, & mihi quamprimum de omnibus rebus reſcribas. Vale. 12. Cal. Quint.

HINC. Brunduſio diſcedere cœpit, propter bellum à Pompejanis Cæſari concitatum.

Cicero Attico. Att. 11. 19. 42

QUum tuis dare poſſem literas, non prætermiſi, etſi quid ſcriberem non habebam. Tu ad nos & rarius ſcribis quam ſolebas, & brevius credo quia nihil habes, quod me putes libenter legere aut audire poſſe. Verumtamen velim, ſi quid erit, qualecunque erit, ſcribas. Eſt autem unum, quod mihi ſit optandum, ſiquid agi de pace poſſit, quod nulla equidem habeo in ſpe. Sed quia tu leviter interdum ſignificas, cogis me ſperare quod optandum vix eſt. Philotimus dicitur ſecedere Id. Sextil. nihil habeo de eo ampliùs. Tu velim ea mihi reſcribas, quæ ad te antea ſcripſi. Mihi tantum temporis ſatis eſt, dum in peſſimis rebus aliquid caveam, qui nihil unquam cavi. Vale. 11. Cal. Sextilis.

Antonius Cos, Ciceroni S. ad Att. 14. 9. 43

Occupationibus est factum meis, & subitâ tuâ profectione, ne tecum coram de hac re agerem: quam ob causam vereor, ne absentia mea levior sit apud te. Quod si bonitas tua responderit judicio meo, quod semper habui de te, gaudebo. A Cæsare petii ut Sextum Clodium restitueret, impetravi. Erat mihi in animo etiam tum sic uti beneficio ejus, si tu concessisses; quo magis laboro, ut & tuâ voluntate id per me facere liceat. Quod si duriorem te ejus miseræ, & afflictæ fortunæ præbes: non contendam ego adversus te, quanquam videor debere tueri * commentarium Cæsaris. Sed mehercule si humaniter, & sapienter, & amabiliter in me cogitare vis, facilem te profecto præbebis: & voles P. Clodium in optima spe puerum repositum existimare, non te insectatum esse, cùm potueris, amicos paternos. Patere, obsecro, te pro republica videri gessisse simultatem cum patre ejus. Non contempseris hanc familiam. Honestius enim, & libentius deponimus inimicitias, reipublicæ nomine susceptas, quàm contumaciæ. Me deinde fine ad hanc opinionem jam nunc dirigere puerum, & tenero animo ejus persuadere, non esse tradendas posteris inimicitias. Quanquam tuam fortunam, Cicero, ab omni periculo abesse certum habeo, tamen arbitror malle te quietam senectutem, & honorificam potius agere, quam solicitam. Postremò, meo jure te hoc beneficium rogo, nihil enim non tuâ causâ feci. Quod si non impetro, per me Clodio daturus non sum: ut intelligas quanti apud me authoritas tua sit, atque eò te placabiliorem præbeas. Vale.

COMMENTARIUM CÆSARIS. Senatus decrevit, ut quæ Cæsar egisset, rata manerent.

Cic. Planc. PR. Desi. S. ad Att. 16. 15. 44

Ignosce mihi, quòd cùm antea accuratissimè de Buthrotiis ad te scripseram, eâdem de re sæpius scribam. Non mehercule, mi Plance, facio quod parum confidam aut liberalitati tuæ, aut nostræ amicitiæ, sed cùm tanta res agatur Attici, nostri nunc verò etiam existimatio, ut id quod probavit Cæsar, nobis interfueramus, videatur obtinere potuisse: præsertim cùm tota

potestas

potestas ejus rei tua sit, ut ea quæ Coss. decreverunt secundùm Cæsaris decreta, & responsa, non dicam comprobes, sed studiosè, libenterque comprobes. Id mihi sic erit gratum ut nulla res gratior esse possit. Etsi jam sperabam, cum has literas accepisses, ut ea, quæ superioribus literis à te petiissemus, impetrata essent, tamen non faciam finem rogandi, quoad nobis nunciatum erit, te id fecisse, quod cum magna spe expectamus. Deinde enim confido fore, ut alio genere literarum utamur, tibique pro summo beneficio gratias agamus: quod si acciderit, velim sic existimes, non tibi tam Atticum, cujus permagna res agitur, quam me, qui non minus laboro quam ille, obligatum fore. Vale.

Cicero Capitoni S. ad Attico: 16. 16. 45

NOn dubito, quin mirêre, atque etiam stomachêre, quod tecum de eadem re agam sæpius: Hominis familiarissimi, & mihi omnibus rebus conjunctissimi permagna res agitur Attici. Cognovi ego tua studia in amicos, etiam in te amicorum. Multùm potes nos apud Plancum juvare. Novi humanitatem tuam, Scio quam sis amicis jucundus. Nemo nos in hac causa plus juvare potest quam tu; & res est ita firma, ut debet esse, quam Coss. de consilii sententia decreverunt, cum & lege, & S. C. cognoscerent. Tamen omnia posita putamus in Planci tui liberalitate, quem quidem arbitramur cùm officii tui, & reipublicæ causa decretum comprobaturum, tum libenter nostra causa esse facturum. Adjuvabis igitur, mi Capito, quod ut facias vehementer etiam atque etiam rogo. Vale.

Libri secundi finis.

LIBER

LIBER TERTIUS.

Servius Sulpitius M. T. C. S. Fam. lib. 4. Epiſt. 5. 1

POſtea quàm mihi renunciatũ eſt de obitu Tulliæ filiæ tuæ, ſanè quàm pro eo, ac debui, graviter, moleſtèque tuli, commovemque eam calamitatem exiſtimavi: qui ſi iſthic fuiſſem, neque tibi defuiſſem, coramque tibi meum dolorem declaraſſem. Etſi genus hoc conſolationis miſerum atque acerbum eſt, propterea, quia per quos ea fieri debet propinquos, ac familiares, ipſi pari moleſtia afficiuntur neque ſine lacrymis multis id conari queunt: ut magis ipſi videantur aliorum conſolatione indigere, quam aliis poſſe ſuũ officium præſtare: tamen quæ in præſentia mihi in mentem venerunt, decrevi brevi ad te perſcribere: non quod ea te fugere exiſtimem, ſed quod forſitan, dolore impeditus, minus ea perſpicias. Quid eſt quod te tantoperè commoveat tuus dolor intestinus? Cogita, quemadmodum adhuc fortũnæ nobiſcum egerit, ea nobis erepta eſſe, quæ hominibus non minus quam liberi chara eſſe debent: patriam: honeſtatem, dignitatẽ, honores omnes. Hoc uno incommodo addito, quid ad dolorem adjungi potuit? Aut qui non in illis rebus exercitatus, animus callere jam debet, atque omnia minoris æſtimare? An illius vicem, credo, doles? Quoties in eam cogitationem neceſſe eſt & tu veneris, & nos ſæpe incidimus, hiſce temporibus non peſſimè cum iis eſſe actum, quibus in dolore licitum eſt mori, tam cum vita commutare: Quid autem foit, quod illam hoc tempore ad vivendum magnopere invitare poſſet? Quæ res? Quæ ſpes? Quod ſolatium? ut cum aliquo adoleſcente primario conjuncta, ætatem ageret? Licitum eſt tibi (credo) pro tua dignitate, ex hac juventute generum deligere, cujus fidei

non agendi aliquid, ſed illius conceſſu, & beneficio quieſcendi Vale.

QUINT. FAB. MAXIM, Cujus filius Conſularis Hannibalem exulo tantem juveniliter patientia mollivit, Arpes oppidum ab Hanibale munitum cepit.

L. AULUS. Liv. 45. Vellius lib. 1. Paulus fuit Æmilius, qui victo perſa Rege, Macedoniam imperio adjunxit, & in ærarium intulit ex præda bis millies centies. H. S.

SULPITIUS GALLUS. Conſul Ligures devicit. Cato Cenſorius.

M. C. S. D. Lucio. Q. filio. Fam. lib. 5. epiſt. 12.

COram me tecum eadem hæc agere ſæpè conantem, deterruit pudor quidam penè ſubruſticus: quæ nunc exponam abſens audacius. Epiſtola enim non erubeſcit. Ardeo cupiditate incredibili, neque (ut ego arbitror) reprehendenda, nomen ut noſtrum ſcriptis illuſtretur & celebretur tuis; quod etſi mihi ſæpe oſtendis te eſſe facturũ, tamen ignoſcas velim huic feſtinationi meæ. Genus enim ſcriptorum tuorum, etſi erat ſemper à me vehementer expectatum, tamen vicit opinionẽ meã, meq; ita vel cepit, vel incendit, ut cuperem quã celerrimè res noſtras monumentis tuis ornandari. Non enim me ſolum commemoratio poſteritatis ad ſpem quandam immortalitatis rapit, ſed etiam illa cupiditas, ut vel authoritate teſtimonii tui, vel judicio benevolentiæ, vel ſuavitate ingenii, vivi perfruamur. Neque tamen, hæc cum ſcribebam, eram neſcius quantis oneribus premerêre ſuſceptarum rerum, & jam inſtitutarum: ſed quia videbam Italici belli, & civilis hiſtoriam, jam penè à te eſſe perfectam: dixeras autem mihi, te reliquas res ordiri, deeſſe mihi nolui quin te admonerem, ut cogitares, conjuncténe malles cum cæteris rebus noſtra contexere, an ut multi Græci fecerunt Calliſthenes Troicum bellum, Timæus Pyrrhi, Polybius Numantinum, qui omnes à perpetuis ſuis hiſtoriis ea quæ dixi bella ſeparaverunt? tu quoj

ſocietas pené ægritudinis, ſed etiam authoritas conſolatur. Turpe enim eſſe exiſtimo, me non ita ferre caſum meum, ut tu tali ſapientiâ præditus, ferendum putas. Sed opprimor interdum & vix reſiſto dolori, quod ea me ſolatia deficiunt, quæ cæteris, quorum mihi exempla propono, ſimili in fortuna non defuerunt. Nam & Quin Maximus, qui filium conſularem clarum virum, & magnis rebus geſtis amiſit, & L. Paulus, qui duos ſeptem diebus. & noſter Gallus, & M. Cato, qui ſummo ingenio, ſummâ virtute filium perdidit, iis temporibus fuerunt, ut eos ipſorum dignitas conſolaretur ea, quam ex Repub: conſequebantur: mihi autem, amiſſis ornamentis iis, quæ ipſe commemoras, quæque eram maximis laboribus adeptus, unum manebat illud ſolatium, quod ereptum eſt. Non amicorum negotiis, non Repub: procuratione impediebantur cogitationes meæ: nihil in foro agere libebat, aſpicere curiam non poteram: exiſtimabam id quod erat, omnes me, & induſtriæ meæ fructus & fortunæ perdidiſſe. Sed cum cogitarem hæc mihi tecum, & cum quibuſdam eſſe communia, & cum frangerem jam ipſe me, cogeremque illa ferre toleranter, habebam quò confugerem, ubi conquieſcerem, cujus in ſermone, & ſuavitate omnes curas, doloreſque deponerem. Nunc autem hoc tam gravi vulnere, etiam illa quæ conſenuiſſe videbantur, recrudeſcunt. Non enim ut tum me à Repub. mœſtum domus excipiebat, quæ levaret: ſic nunc domo mœrens ad Rempub: confugere poſſum, ut in ejus bonis acquieſcam. Itaque & domo abſum, & foro, quod nec eum dolorem, quem è Repub. capio, domus jam conſolari poteſt, nec domeſticum Reſpub. Quò magis te expecto, teque videre quamprimum cupio. Major mihi ratio afferri nulla poteſt, quam conjunctio conſuetudinis, ſermonumque noſtrorum. Quanquam ſperabam tuum adventum (ſic enim audiebam) appropinquare. Ego autem cum multis de cauſis te exopto quamprimum videre, tum etiam ut ante commentemur inter nos qua ratione nobis traducendum ſit hoc tempus, quod eſt totum ad unius voluntatem accommodandum, & prudentis, & liberalis, (ut perſpexiſſe videor) nec à me alieni, & tibi amiciſſimi. Quod cùm ita ſit, magna tamen eſt deliberationis, quæ ratio ſit ineunda nobis

non

tute præcipere soles; ea tute tibi subjice, atque apud animum tibi propone: Nullus dolor est quem non longinquitas temporis minuat atque molliat. Hoc te expectare tempus, tibi turpe est, ac non ei rei sapientiâ tuâ te occurrere. Quod si quis etiam inferis sensus est, qui illius amor in te fuit; pietasque in omnes suos, hoc certè illa te facere non vult. Da hoc illi mortuæ; da cæteris amicis ac familiaribus, qui tuo dolore mœrent: da patriæ, ut, si qua in re opus sit, operâ & consilio tuo, uti possit. Denique, quoniam in eam fortunam devenimus, ut etiam huic rei nobis serviendum sit, noli committere, ut quis te putet non tam filiam quam Reipub. tempora & aliorum victoriam lugere. Plura me ad te de hac re scribere pudet, ne videar prudentiæ tuæ diffidere. Quare si hoc unum proposuero, finem faciam scribendi. Vidimus aliquoties secundam pulcherrimè te ferre fortunam, magnamque ex ea re te laudem adipisci, sic aliquando intelligamus adversam quoque te æquè ferre posse, neque id majus quàm debeat tibi onus videri: ne ex omnibus virtutibus, hæc una tibi videatur deesse. Quod ad me attinet, cum te tranquilliori animo esse, cognovero: de iis rebus, quæ hic geruntur, quemadmodum se provincia habeat, certiorem faciam.

ADOLESCENTIBUS PRIMARIIS. Ter. Tullia nupsit: primum C. Calpurnio Pisoni Frugi. Epist. 2. lib. 1 Attic. Secundo Furio Crassipedi, epist. 4. lib. 2. ad fratrem (De cujus neque obitu, neque divortio constat) postremo, P. Cornelio Dolabellæ collocata, & ab eo repudiata periit ex partu.

Cic: Servio Sulp. Famil. lib. 4. epist. 6. 2

EGo verò (Servi) velim, ut scribis, in meo gravissimo casu adfuisses. quantum enim præsens me adjuvare potueris, & consolando, & prope æquè dolendo, facilè ex eo intelligo, quod literis tuis lectis aliquantum acquievi. Nam & ea scripsisti, quæ levare luctum possent, & in me consolando, non mediocrem ipse animi dolorem adhibuisti, Servius autem tuus, omnibus officiis, quæ illi tempori tribui potuerunt declaravit, & quanti ipse me faceret, & quam suum idem erga me animum tibi gratum putaret fore, cujus officia jucundiora scilicet sæpe mihi fuerunt: nunquam tamen gratiora. Me autem non oratio tua solum, &

fidei liberos tuos, te tutó committere putares? An ut ea liberos ex sese pareret, quos cúm florentes videret lætaretur? Qui rem à parente traditam per se tenere possent? Honores ordinatim in Republica petituri essent; In amicorum negotiis liberalitate luà uterentur; quid horum fuit, quod non prius, quàm datum est, ademptum sit; At vero malum est liberos amittere. Malum, nisi hoc prius sit: hæc sufferre & perpeti. Quæ res mihi non mediocrem consolationem attulit, volo tibi commemorare, si forte eadem res tibi minuere dolorem posset. Ex Asia rediens, cum ab Ægina Megaram versus navigarem, cœpi regiones circum circà prospicere: post me erat Ægina, ante Megara, dextra Piræeus sinistra Corinthus: quæ oppida quodam tempore florentissima fuerunt; nunc prostrata & diruta ante oculos jacent. Cœpi egomet mecum sic cogitare: hem nos homunculi indignamur, si quis nostrûm interiit, aut occisus est, quorum vita brevior esse debet, cùm uno loco tot oppidorum cadavera projecta jaceant. Vis tu te servi cohibere, & meminisse hominem te esse natum? Crede mihi, cogitatione eâ non mediocriter sum confirmatus. Hoc idem si tibi videtur, fac ante oculos tibi proponas, modò uno tempore tot viri clarissimi interierunt; de imperio prætereà tanta diminutio facta est, omnes provinciæ conquassatæ sunt: in unius muliercule animula si jactura facta sit, tantopere commoveris? Quæ si hoc tempore non suum diem obiisset, paucis post annis tamen ei moriendum fuit, quoniam homo nata fuerat. Etiam tu ab hisce rebus animum ac cogitationem tuam avoca, atque ea potius reminiscere, quæ digna tua persona sunt: illam quamdiu ei opus fuerat, vixisse; una cum republica fuisse, te patrem suum prætorem, Consulem, Augurem vidisse, * adolescentibus primariis nuptam fuisse, omnibus bonis prope perfunctam esse, cum respublica occideret, vita excessisse, Quid est quod tu, aut illa cum fortuna, hoc nomine quæri possitis; Denique nolite oblivisci Ciceronem esse & eum qui aliis consueverit præcipere, & dare consilium: nec imitari malos medicos, qui in alienis morbis profitentur se tenere medicinæ scientiam, ipsi se curare non possunt: sed potius quæ aliis

quoque ita civilem conjurationem ab hostibus externisque bellis sejungeres. Equidem ad nostram laudem non multum video interesse, sed ad properationem meam, quoddam interest, non te expectare, donec ad locum venias, ac statim causam illam totam, & tempus arripere. Et simul si uno in argumento, unaque in persona mens tua tota versabitur, cerno jam animo, quantò omnia uberiora, atque ornatiora futura sint. Neque tamen ignoro, quàm imprudenter faciam, qui primum tibi tantum oneris imponam, (potest enim mihi denegare occupatio tua) deinde etiam, ut ornes me postulem: Quid si illa tibi non tantopere videntur ornanda: Sed tamen, qui semel verecundiæ fines transierit, eum bene, & suaviter oportet esse impudentem. Itaque te plane etiam atque etiam rogo, ut ornes ea vehementius etiam, quam fortasse sentis, & in eo * leges, historiæ negligas, gratiamque illam, de qua suavissimè quodam in procœmio scripsisti, à qua te affici non magis potuisse demonstras, quam Herculem Xenophontium illum à voluptate, ea si me tibi vehementius commendabit, ne aspernêre, amorique nostro plusculum etiam, quam concedit veritas, largiare. Quod si te adducemus, ut hoc suscipias, erit (ut mihi persuadeo) materies digna facultate, & copia tua. A principio enim conjurationis, usque ad reditum nostrum videtur mihi modicum quoddam corpus confici posse in quo & illa poteris uti civilium commutationem scientia, vel in explicandis causis rerum novarum, vel remediis incommodorum, cum & reprehendes ea quæ vituperanda duces, & quæ placebunt, exponendis rationibus comprobabis, & si liberius, ut consuevisti, agendum putabis, multorum in nos perfidiam, insidias, proditionem notabis. Multam etiam casus nostri tibi varietatem in scribendo suppeditabunt, plenam cujusdam voluptatis, quæ vehementer animos hominum in legendo scripto retinere possit. Nihil est enim aptius ad delectationem Lectoris, quam temporum varietates, fortunæque vicissitudines: quæ etsi nobis oprabiles in experiendo non fuerunt, in legendo tamen erunt jucundæ. * Habet enim præteriti doloris secura recordatio delectationem: cæteris verò, nulla perfunctis pro-

propria moleſtia, caſus alienos ſine ullo dolore intuentibus, etiam ipſa miſericordia eſt jucunda. Quem enim noſtrũ ille moriens apud *Mantineam Epaminondas non cum quadam miſeratione delectat? Qui tum denique ſibi avelli jubet ſpiculum, poſteaquam ei percontanti dictum eſt, clypeum eſſe ſalvum, ut etiam in vulneris dolore, æquo animo cum laude moreretur. Cujus ſtudium in legendo non erectum Themiſtoclis fugâ, redituque retinetur? Etenim ordo ipſe annalium mediocriter nos retinet quaſi enumeratione faſtorum. At viri ſæpe excellentis ancipites, variique caſus habent admirationem, expectationem, lætitiam, moleſtiam, ſpem, timorem, ſi verò exitu notabili concluduntur expletur animus jucundiſſimæ lectionis voluptate. Quod mihi acciderit optatius, ſi in hac ſententia fueris, ut à continentibus tuis ſcriptis, in quibus perpetuam rerum geſtarum hiſtoriam complecteris, ſecernes hanc quaſi fabulam rerum eventorumque noſtrorum: habet enim varios actus, multaſque actiones & conſiliorum, & temporum. At non vereor ne aſſentatiuncula quadam aucupari tuam gratiam videar, cum hoc de monſtrem, me à te potiſſimum ornari, celebrarique velle. Neque enim tu is es, qui quis ſis neſcias, & qui non eos magis, qui te non admirentur, invidos, quam eos, qui laudent, aſſentatores arbitrêre. Neque autem ego ſum ita demens, ut me ſempiternæ gloriæ per eum commendari velim, qui non ipſe quoque in me commendando, propriam ingenii gloriam conſequatur. Neque enim Alexander ille gratiæ cauſa, ab Appelle potiſſimum pingi, & à Lyſippo fingi volebat ſed quod illorum artem, cum ipſis, tum etiam ſibi, gloriæ fore putabat. Atque illi artifices, corporis ſimulacra ignotis nota faciebant: quæ vel ſi nulla ſint, nihilo ſunt tamen obſcuriores clari viri. Nec minus enim eſt Spartiates ille Ageſilaus perhibendus, qui neque pictam, neque fictam imaginem ſuam paſſus eſt eſſe, quam qui in eo genere laborarunt: unus enim Xenophontis libellus in eo Rege laudando, facile omnes imagines hominum, ſtatuaſque ſuperavit, atque hoc præſtantius mihi fuerit, & ad lætitiam animi, & ad memoriæ dignitatem, ſi in tua ſcripta pervenero, quam ſi in cæterorum: quod non ingenium mihi ſolum ſuppeditatum fuerit tuum, ſicut Timoleonti à Timeo, aut ab

Herodo-

Herodoto * Themistocli: sed etiam authoritas clarissimi, & spectatissimi viri, & in Reipub. maximis, gravissimisque causis cogniti, atque in primis, probati viri: ut mihi non solùm præconium, quòd cùm in Sigæum venisset Alexander, ab Homero Achilli tributum esse dixit: sed etiam grave testimonium impertitum clari hominis, magnique videatur. Placet enim Hector ille mihi Nævianus, qui non tantùm laudari se lætatur: sed addit etiam, à laudato viro. Quod si à te non impetro, hoc est, si qua res te impedierit (neque enim fas esse arbitror quicquã me roganrem abs te non impetrare) cogar fortasse facere quod nonnulli sæpe reprehendunt; scribam ipse de me: multorum tamen exemplo, & clarorum virorum. Sed, quod te non fugit, hæc sunt in hoc genere vitia, & ut verecundius ipsi de se scribant, necesse est, si quid est laudandum: & prærereant si quid reprehendendum est. Accedit etiam ut minor sit fides, minor authoritas, malâ denique reprehendant & dicant, verecundiores esse præcones ludorum gymnicorum, qui cùm cæteris coronas imposuerint victoribus, eorumque nomina magnâ voce pronunciarint, cùm ipsi ante ludorum missionem corona donentur, alium præconem adhibeant, ne suâ voce ipsi se victores esse prædicent. Hæc nos vitare cupimus: &, si recipis causam nostram, vitabimus. Idque ut facias, rogamus. Ac ne fortè mirere, cur, cum mihi sæpe ostenderis te accuratissimè nostrorum temporum consilia, atq; eventus literis mandaturum; à te nunc id tantopere, & tam multis verbis petamus: illa nos cupiditas incendit, de qua initio scripsi, festinationis, quod alacres animo sumus, ut & cæteri viventibus nobis ex libris tuis nos cognoscant, & nosmet ipsi vivi gloria nostra perfruamur. His de rebus quid acturus sis, si tibi non est molestum, rescribas mihi velim. Si enim suscipis causam, conficiam commentarios rerũ omnium. Sin autem differs me in tempus aliud, coram tecum loquar. Tu interea non cessabis, & ea quæ habes instituta, perpolies: nosque diliges. Vale.

Tres Historiæ Leges. Cicero 2. de Oratore narrat: 1 Ne quid falsi dicere audeamus. 2. Ne quid veri non audeamus. 3. Ne qua gratiæ aut simultatis sit suspicio.

HABET ENIM PRÆTERITI,

Virg. *Forsan & hæc olim meminisse juvabit.*

Cic. 2. de Finib. Jucunda eſt præteritorum malorum memoria.

MANTINEAM. Urbem Arcadiæ nobilitatam clade Lacædæmoniorum, & victoria Epaminondæ Thebanorum Ducis Juſt: lib:6. Strab: lib:8. Læthali vulnere perfoſſus quæſivit an victi hoſtes, an ſalvus clypeus, tum haſtile eripi juſſit, ut lætus expiraret.

THEMISTOCLES. Venerat in ſuſpicionem pacti fœderis cum Perſarum Rege Artaxerxe. ideo timens Athenienſes, & eorum fugiens iram ad illum ſe contulit.

Cicero Attico. Att. 8. 3. 4

MAximis, & miſerrimis rebus perturbatos ſum, cum coram tecum mihi poteſtas deliberandi non eſſet, ſed uti tamen tuo conſilio volui. Deliberatio autem omnis hæc eſt, ſi Pompeius Italia excedat (quod eum facturum eſſe ſuſpicor) quid mihi agendum putes. Et quo facilius conſilium dare poſſis; quid in utramque partem mihi in mentem veniat, explicabo brevi. Cum merita Pompeii ſumma erga ſalutem meam, familiaritaſq; quæ mihi cum eo eſt, tum ipſa Reipublicæ cauſa me adducit, ut mihi vel conſilium meum cum illius conſilio; vel fortuna cum fortuna conjungenda eſſe videatur: Accedit illud: ſi maneo, & illum comitatum optimorum, & clariſſimorum civium deſero, cadendum eſt in unius poteſtatem: qui, etſi multis rebus ſignificat ſe nobis eſſe amicum, & ut eſſet, à me eſt (tute ſcis) propter ſuſpicionem hujus impendentis tempeſtatis multò ante proviſum: tamen utrumque conſiderandum eſt, & quanta ei fides ſit habenda: &, ſi maxime exploratum ſit, eum nobis amicum fore, ſine viri fortis, & boni civis, eſſe in ea urbe, in qua cum ſummis honoribus, imperiiſq; uſus ſit, res maximas geſſerit ſacerdotio ſit ampliſſimo præditus, non futurus ſit ſui juris ſubeundumque periculum, ſit, cum aliquo forte dedecore, ſi quando Pompeius Rempublicam recuperaverit. * In hac parte hæc ſunt. Vide nunc, quæ ſunt in altera, Nihil eſt actum à Pompeio noſtro ſapienter, nihil fortiter: adde etiam, nihil niſi contra conſilium, autoritatemque meam. Omitto illa veteris, quod iſtum in Rempublicam ille aluit, auxit, armavit: ille legibus, per vim, & contra auſpicia ferendis author: ille Galliæ ulterioris

rioris adjunctor: ille gener: ille in adoptando P. Clodio augur: ille restituendi mei, quàm retinendi studiosior, ille provinciæ propagator; ille absentis in omnibus adjutor. Idem etiam tertio consulatu, postquam esse defensor Reipublicæ cœpit, contendit. Ut decem Tribuni plebis ferrent, ut absentis ratio haberetur: quod idem ipse sanxit lege quâdam suâ, Marcoq; Marcello Cos. finienti provincias Gallias. Cal. Martii restitit, Sed, ut hæc omittam, Quid fœdius? Quid perturbatius hoc ab urbe discessu, sive potius turpissima fuga? Quæ conditio non accipienda fuit potius, quam relinquenda patria? Malæ conditiones erant, fateor: sed nunquid hoc pejus? At recuperabit Rempublicam. Quando? Aut quid ad eam spem est parati? Non ager Picenus amissus: Non patefactum iter ad urbem Non pecunia omnis, & publica, & privata adversario tradita? Denique nulla causa, nullæ vires? nulla sedes, quò concurrant, qui Rempublicam defensam velint. Apulia delecta est inanissima pars Italiæ, & ab impetu hujus belli remotissima fuga, & maritima opportunitas visa quæri desperatione. Invite cepi Capuam, non quo munus illud defugerem, sed sic in ea causa, in qua nullus esset ordinum, nullus apertus privatorum dolor, bonorum autem erat aliquis, sed hebes, ut solet, &, ut ipse sensissem, multitudo, & infimus quisque propensus in alteram partem: multi mutationis rerum cupidi, dixi ipsi, me nihil suscepturum sine præsidio & sine pecunia. Itaq; habui nihil omnino negotii, quod ab initio vidi nihil quæri præter fugam. Eum si nunc sequor, quonam? Cum illo non: ad quem cum essem profectus, cognovi in iis locis esse Cæsarem, ut tuto Luceriam venire non possem. * Infero mari nobis incerto cursu, hyeme maximâ navigandum est. Age jam cum fratre, an sine? Cum filio? Aut quomodo? In utraque enim re summa difficultas erit; summus animi dolor. Qui autem impetus illius erit in nos absenteis, fortunasque nostras? Acrior, quam in cæterorum: quod putabit fortasse in nobis violandis aliquid se habere populare. Age jam, has compedes, fasces inquam hos lauteatos, efferre ex Italia quam molestum est? Qui autem locus erit nobis tutus, ut jam placatis utamur fluctibus, ante-

quam ad illum venerimus? Quà autem, aut quò nihil scimus. At si restitero, & fuerit nobis in hac parte locus: idem fecero, quod in Cinnæ dominatione, & Marii tyrannide, Philippus; quod L. Flaccus; quod Quintus Mutius, quoquomodo ea res huic quidem cecidit: qui tamen ita dicere solebat, se id fore videre, quod factum est: sed hos malle, quàm armatorum ad patriæ mœnia accedere. Aliter * Thrasybulus, & fortasse melius. sed est certa quædam illa Mutii ratio, atque sententia: est aliqua etiam Philippi: & cùm sit necesse servire tempori, & non amittere tempus, cùm sit datum: sed in hoc ipso tamen habent & iidem fasces molestiam. Sit enim nobis amicus, quod incertum est; sed sit: deseret triumphum? non accipere ne periculosum sit: an accipere invidiosum ad bonos? O rem inquis difficilem, & inexplicabilem! Atqui explicanda est. Quî enim fieri potest? Ac ne me existimaris ad manendum esse propensiorem, quod plura in ea parte verba fecerim, potest fieri, quod sit in multis quæstionibus, ut res verbosior hæc fuerit, illa verior. Quamobrem ut maximâ de re æquo animo deliberanti, ita mihi des consilium velim. Navis & in Cajeta est parata nobis, & Brundusii. Sed ecce nuncii, scribente me hæc ipsa nocte in Caleno, ecce literæ, Cæsarem ad Corfinium. Domitium Corfinii cum firmo exercitu, & pugnare cupiente; non puto etiam hoc Cn. nostrum commissurum, ut Domitium relinquat: etsi Brundusium Scipionem cum cohortibus duabus præmiserat, legionem à Fausto conscriptam in Siciliam sibi placere à Cos. duci, scripserat ad Coss. Sed turpe Domitium erit deserere implorantem ejus auxilium: est quædam spes mihi quidem non magna, sed in his locis firma; Afranium in Pyreneo, cum Trebonio pugnasse, pulsum Trebonium, etiam Fabium cum cohortibus, summa autem, Afranium cum magnis copiis adventare. Id si est, in Italia fortasse manebitur. Ego autem, cum esset incertum iter Cæsaris, quod vel ad Capuam, vel ad Luceriam, iturus putabatur: Leptam ad Pompeium misi, & literas; ipse, ne quò, inciderem, reverti Formias: Hæc te scire volui, scripsique sedatiore animo, quàm proximè scripseram, nullum meum judicium interpones, sed exquires tuum. Vale.

IN

IN HAC PARTE. Prius de Cæsare agit, secundo de Pompeio, in utramque partem disputans.

INFERO. quinque rationes ponuntur cur Pompeium sequi non debeat.

AT SI. Rationes cur sequatur Pompeium. Imitabor principes viros qui patriæ bellum inferre noluerunt.

THRASYBULUS. Athenienſis armatus accessit ad patriæ mœnia, ut eam à 30. tyrannis liberaret.

Cicero Dolabellæ Cos. suo. 8. Att. 14. 13. 5

ETsi contentus eram, mi Dolabella, tuâ gloria, satisque ex ea magnam lætitiam, voluptatemque capiebam: tamen non possum non confiteri, cumulari me maximo gaudio, quòd vulgò hominum opinio, socium me ascribat tuis laudibus. Neminẽ conveni (convenio autem quotidie plurimos: sunt enim permulti optimi viri, qui valetudinis causa in hæc loca veniunt: præterea ex municipiis frequentes necessarii mei) quin omnes, quum te summis laudibus ad cœlum extulerunt, mihi continuò maximas gratias agant. Negant enim se dubitare, quin tu meis præceptis, & consiliis obtemperans, præstantissimum te civem, & singularem Cos. præbeas. Quibus ego, quanquam verissimè possim respondere, te, quæ facias, tuo judicio, & tua sponte facere, nec cujusquam egere consilio: tamen neque plane assentior, ne immiuoã tuam laudem, si omnis à meis consiliis profecta videatur: neque valde nego. Sum enim avidior etiam quàm satis est gloriæ. Et tamen non alienum est à dignitate tua, quòd ipsi Agamemnoni Regi Regum fuit honestum, aliquem in consiliis capiendis Nestorem habere: mihi verò gloriosum, te juvenem Cos. florere laudibus, quasi alumnum disciplinæ meæ. L. quidem Cæsar, cùm ad eum ægrotum Neapolin venissem, quanquam erat oppressus totius corporis doloribus, tamen antequam me planè salutaverat. O mi Cicero, inquit, gratulor tibi, cum tantum vales apud Dolabellam, quantum si ego apud sororis filium valerem, jam salvi

salvi esse possemus. Dolabellæ verò tuo, & gratulor, & gratias ago: quem quidem post te consulem, solum possem verè consulem dicere. Deinde multa de facto ac de re gesta, tum nihil magnificentius, nihil præclarius, nihil unquam, nihil Reipub. salutarius testatus est: atque hæc una vox omnium est. A te autem primo, ut ne hanc quasi fallam hæreditatem alienæ gloriæ sinas cernere, neque aliqua ex parte in societatem tuarum laudum venire patiare. Quanquam, mi Dolabella, (hæc enim jocatus sum) libentius omnes meas, si modo sint aliquæ meæ laudes, ad te transtulerim, quam aliquam partem exhauserim ex tuis. Nam cum te semper tantum dilexerim, quantum tu intelligere potuisti, tum his tuis factis sic incensus sum, ut nil unquam in amore mihi fuerit ardentius. Nil enim est, mihi crede, virtute formosius, nil pulchrius, Nihil amabilius. Semper amavi, ut scis, M. Brutum, propter ejus summum ingenium, suavissimos mores, singularem probitatem, atque constantiam: tamen Idibus Martii tantum accessit ad amorem, ut miraret locum fuisse augendi in eo, quod mihi jampridem cumulatum etiam videbatur. Quis erat qui putaret ad eum amorem, quem erga te habebam, posse aliquid accedere? Tantum accessit, ut mihi nunc denique amare videar, antea dilexisse. Quare, quid est, quod ego te horter, ut dignitati, & gloriæ servias? Proponam tibi claros viros, quod facere solent, qui hortantur? Neminem habeo clariorem, quàm teipsum: te imitere oportet tecum ipse certes. Nec licet quidem tibi jam tantis rebus gestis non tui similem esse. Quod cùm ita sit, hortatio non est necessaria, gratulatione magis utendum est. Contigit enim tibi quod haud scio, an nemini, ut summa toveritas animadversionis, non modo non invidiosa, sed etiam popularis esset, & cum bonis omnibus, tum infimo cuique gratissima. Hoc si tibi fortuna quædam contigisset, gratularer felicitati tuæ; sed contigit magnitudine animi, tum etiam ingenii atque consilii. Legi enim contionem tuam, nihil illâ sapientius, ita pedetentim cum accessus à te ad causam factus, tum recessus, ut res ipsa maturitatem tibi animadvertendi omnium consensu daret. Liberasti igitur & urbem periculo, & civitatem metu. Neque solum ad tempus maximam utilitatem attulisti; sed etiam ad exem-

exemplum. Quo facto intelligere debes in te positam esse Remp. tibique non modo tuendos, sed etiam ornandos illos viros, à quibus initium libertatis profectum est. Sed his de rebus coram plura propediem, ut spero. Tu quoniam Rempub. nosque conservas, fac ut diligentissimè teipsum, mi Dolabella, custodias, Vale.

M. T. C. Brute. S. ad Brutum Epist. 3. 6

NOstræ res meliore loco videbantur. Scripta enim ad te certo scio quæ gesta sunt, qualeis tibi sæpe scripsi, Consules, tales extiterunt. * Cæsaris vero pueri mirifica indoles virtutis, utinam tam facile eum florentem & honoribus, & gratiâ regere ac tenere possimus, quam facile adhuc tenuimus. Est omnino illud difficilius: sed tamen non diffidimus. Persuasum est enim adolescenti, & maxime per me, ejus opera nos esse salvos. Et certe nisi is Antonium ab urbe avertisset, periissent omnia. Triduo, vero, aut quatriduo ante hanc rem pulcherrimam, timore quodam perculsa, civitas tota ad te se cum conjugibus & liberis effundebat: eadem recreata ad 12. Calend. Maii te huc venire, quam se ad te ire malebat: quo quidem die magnorum meorum laborum: multarumque vigiliarum fructum cepi maximum, si modo est aliquis fructus ex solida, verâque gloria. Nam tantæ multitudinis, quantum capit urbs nostra, concursus est ad me factus; ea cum usq; in * Capitolium deductus, maximo clamore atque plausu in rostris collocatus sum. Nihil est in me inane, neque enim debet. Sed tamen omnium ordinum consensus, gratiarum actio, gratulatioque me commovet, propterea quòd popularem me esse in populi salute præclarum est. Sed hæc te malo ab aliis audire: me velim de tuis rebus, consiliisque facias diligentissimè certiorem. Illudque considerares, ne tua liberalitas dissolutior videatur. Sic sentit Senatus, sic populus Romanus, nullos unquam hostis digniores omni suplicio fuisse, quam eos cives, qui hoc bello contra patriam arma ceperunt: quos quidem ego omnibus sententiis ulciscor & persequor, omnibus bonis approbantibus. Tu quid de hac re sentias, tui judicii est. Ego sic sentio, trium fratrum unam & eandem esse causam. Consules duos, bonos quidem, sed dun-

taxat

fixit bonos amisimus. Hirtius quidem in ipsa victoria occidit, cùm paucis diebus magno prælio ante vicisset. Nam Pansa fugerat vulneribus acceptis, quæ ferre non potuit. Reliquias hostium Brutus persequitur, & Cæsar. Hostes autem omnes judicati, qui M. Antonii sectam secuti sunt. Itaque id Senatusconsultum plerique interpretantur etiam ad tuos, sive captivos, sive dedititios pertinere: Equidem nihil differui durius, cum nominatim de C. Antonio decernerem, quod ita statueram, à te cognoscere causam ejus Senatum oportere. 10. Calend. Maii.

CÆSARIS. PUERI. Bellum intelligit ad Mutinam pugnatum à Pansa, Hirtio, & Cæsare Octaviano, cùm Antonio.

CAPITOLIUM. Ut Jovi Optimo Maximo gratias agerem. & Pansæ literas de rostris recitarem de victoria, quod soli magistratui licebat facere, privatus enim de rostis verba non faciebat.

Brut. Cicer. S. ad Brut. Epist. 4. 7

QUanta sim lætitia affectus cognitis rebus Bruti nostri, & consulum, facilius est tibi existimare, quam mihi scribere. Cum alia laudo & gaudeo accidisse: tum quod Bruti eruptio non solum ipsi salutaris fuit, sed etiam maximo ad victoriam adjumento, quod scribis, trium Antoniorum, unam atque eandem causam esse: quid ego sentiam, mei judicii esse. Statuo nihil, nisi hoc Senatus aut populi Romani judicium esse de his civibus, qui pugnantes non interierint, At hoc ipsum, inquies, inique facis, qui hostilis animi in Rempub. homines civeis appelles? imò justissimè. Quod enim nondum Senatus censuit, nec populus Romanus jussit, id arroganter non præjudico, neque revoco ad arbitrium meum. Illud quidem non muto, quod ei, quem me occidere res non coegit; neque crudeliter quicquam ereptui, neque dissolute quicquam remissi, habuique in mea potestate, quoad bellum fuit. Multo quidem honestius judico, magisque quod concedere possit Respublica, miserorum fortunam non insectari, quam infinita tribuere potentibus quæ cupiditatem, arrogantiam incendere possint. Qua in re, Cicero

cero vir optime; ac fortissime mihique merito, & meo nomine, & Reipub. charissime, nimis credere videris spei tuæ, ac timque ut quisque aliquid rectè fecerit, omnia dare, ac permittere: quali non liceat traduci ad mala consilia corruptum largitionibus animum. Quæ tua est humanitas, æquo animo te moneri patieris, præsertim de communi salute: facies tamen quod tibi visum fuerit: etiam ego, cùm me docueris. Nunc Cicero, nunc agendum est, ne frustra oppressum esse Antonium gavisi simus, neu semper primi cujusque mali excidenda causa sit, ut aliud renascatur illo pejus. Nihil jam neque opinantibus, aut patientibus nobis adversi evenire potest, in quo non cum omnium culpa, tum præcipue tua futura sit, cujus tantam authoritatem senatus, ac populus Romanus non solum esse patitur, sed etiam cupit, quanta maxima in libera civitate unius esse potest: quam tu non solum benè sentiendo, sed etiam prudenter tueri debes. Prudentia porro quæ tibi superest, nulla abs te desideratur, nisi modus in tribuendis honoribus. Alia omnia sic abundè adsunt, ut cum quolibet antiquorum comparari possint tuæ virtutes. Unum hoc grato animo liberalique profectum, cautiorem ac moderatiorem liberalitatem desiderat. Nihil enim Senatus cuiquam dare debet, quod malè cogitantibus exemplo, aut præsidio sit. Itaque timeo de consulatu, ne Cæsar tuus altius se ascendisse putet decretis tuis; quam inde, si consul factus sit: descensurum. Quod si Antonius ab alio relictum regni instrumentum occasionem regnandi habuit: quonam animo fore putas, si quis authore non tyranno interfecto, sed ipso Senatu putet se imperia quælibet concupiscere posse. Quare tum & facilitatem, & providentiam laudabo tuam, cùm exploratum habere cœpero Cæsarem honoribus, quos acceperit extraordinariis, fore contentum. Alienæ igitur, inquies, culpæ me reum facies? Prorsus alienæ, si provideri potuit, ne existeret. Quod utinam inspectare possis timorem de illo meum. His literis scripsis te consulem factum audivimus. Tum vero incipiam proponere mihi Rempub. justam, & jam suis nitentem viribus, si istuc videro. Filius. valet & in Macedoniam cum equitatu præmissus est. Idibus, Maiis, ex castris.

ITA;

ITAQUE TIMEO. Sensus est, vereor ne Cæsar, cum ad hos extraordinarios honores ascendit, altius se ascendisse putet quam sit ascensurus, si inde postea ad consulatum ascendat.

Tull. & Cicero S. D. Tironi suo
Fam. 16, 9. 8

NOs à te (ut scis) discessimus ad quartum Nonas Novembr. Leucadem venimus ad octavum Idus Novembr, ad septimum, Actium: ubi propter tempestatem ad sextum dus morati sumus. Inde ad quintum Idus Corcyram bellissimè navigavimus. Corcyræ fuimus usque ad decimum sextum Calend: Decembr. tempestatibus retenti. Ad decimum quintum Calend. Decemb. à portu Corcyræorum, ad Cassiopen stadia 120. Processimus. Ibi retenti ventis fuimus, usque ad Nonum Calend: Interea, qui cupidè profecti sunt, multi naufragia fecerunt. Nos eo die cœnati solvimus: Inde Austro lenissimo, cœlo sereno, nocte illâ, & die postero in Italiam ad Hydruntem ludibundi pervenimus, eodemque vento postridie (id erat ad septimum Calend. Decembr.) hora quarta Brundusium venimus. Eodem tempore simul nobiscum oppidum introjit Terentia, quæ te facit plurimi. Ad quintum Calend. Decembr. servus Cn. Planci Brundusii tandem aliquando mihi à te expectatissimas literas reddidit, datas Idibus Novembris, quæ me molestiâ valde levarunt: utinam omnino liberassent. Sed tamen Asclapo medicus planè confirmat propediem te valentem fore. Nunc quidem ego te hortor, ut omnem diligentiam adhibeas ad convalescendum. Tuam prudentiam, temperantiam, amorem erga me novi. Scio te omnia factorum ut nobiscum quamprimum sis, sed tamen ita velim, ut ne quid properes. * Symphonium Lysonis velim vitasses, ne in quar tam hebdomadam incideres. Sed quando pudori tuo maluisti obsequi, quam valetudini, reliqua cura. Corio * misi, ut medico * honos haberetur, & tibi daret, quod opus esset: me, cui jussisset, curatorem. Equum & Mulum Brundusii tibi reliqui. Romæ vereor, ne ex Calend. Jan. magni tumultus fiant. Nos agemus omnia modicè; Reliquum est; ut hoc te rogem, &

a te

à te petam, ne temerè naviges. Solent nautæ festinare, quæstus sui causa. Cautus sis, mi Tyro, mare magnum & difficile tibi restat. Si poteris, cum Mescinio: (cautè is solet navigare.) Si minus cum honesto aliquo homine, cujus authoritate navicularius moveatur. In hoc omnem diligentiam si adhibueris, teque nobis incolumem * præstiteris, omnia à te habebo. Etiam atque etiam noster Tyro vale. Medico, Curio, Lysoni de te scripsi diligentissimè. Vale.

SYMPHONIAM. Per translationem obsequium significat, nempe quod in re aliqua valetudini infesta obtecutus sit Lysoni.

MISI. Pro mandavi. Attic. lib. 13. Epist. 7. Misi equidem ei nunciare te ejus adventum expectare.

HONOS. Pecunia daretur, unde præmium honoris causa datum honorarium vocatur.

PRÆSTITERIS. Recte pro incolumem dederis vel obtuleris.

Finis Libri tertii

LIBER

LIBER QUARTUS.

Cicero Servio Sulpitio S. D. Fam. lib. 13. ep. 18. 1

MAnius Curius, qui Patris negotiatur, multis & magnis de causis à me diligitur. Nam & amicitia pervetus mihi cum eo est, ut primum in forum veni, instituta: & Patris cùm aliquoties antea, tum proximè hoc miserrimo bello, domus ejus tota mihi patuit: qua si opus fuisset, tam essem usus quàm mea. Maximum autem mihi vinculum cum eo est, quasi sanctioris cujusdam necessitudinis, quòd est Attici nostri familiarissimus, eumque unum præter cæteros observat & diligit. Quem si tu jam fortè cognovisti, puto me hoc, quod facio, facere serius. Ea enim est humanitate, & observantia, ut eum tibi jam ipsum per se commendatum putem. Quod tamen si ita est, magnoperè a te quæso, ut ad eam voluntatem, si quam in illum ante has meas literas contulisti, quàm maximus postea commendatione nostra cumulus accedat. Sin autem propter verecundiam suam minus se tibi obtulit, aut eum nondum habes satis cognitum, aut quæ causa est, cur majoris commendationis indigeat: sic tibi eum commendo, ut neq; majore studio quenquam, neque justioribus de causis commendare possim. Faciamque id quod debent facere ii, qui religiosè, & sine ambitione commendant. Spondeo enim tibi, vel potius spondeo, in meque recipio, eos esse M. Curii mores, eamque tum probitatem, tum etiam humanitatem, ut eum, & amicitiâ tuâ, & tam accuratâ commendatione, si tibi fit cognitus, dignum fis existimaturus. Mihi certè gratissimum feceris, si intellexero has literas tantum, quantum scribens confidebam apud te pondus habuisse. Vale.

MANIUS. A mane pronomen, sicut Lucius à luce.

Cice-

Cic. S. D. Thermo. Propræt. Fam. 13. Epist. 58. 3

QUo magis quotidie ex literis, nunciisque bellum magnum esse in Syria cognosco, eo vehementius à te pro nostra necessitudine contendo, ut mihi M. Anneium legatum, primo quoque tempore remittas. Nam ejus operâ, consilio, scientia rei militaris vel maxime intelligo me, & Rempub. adjuvari posse. Quod nisi tanta res ejus ageretur, nec ipse adduci potuisset, ut à me discederet; neque ego, ut eum à me dimitterem. Ego in Ciliciam proficisci cogito circiter Calend. Maii. Ante eum diem. Anneius ad me redeat, oportet. Illud quod tecum & coram, & per literas diligentissime egi, id & nunc etiam atque etiam rogo, curæ sit tibi, ut suum negotium quod habet cum populo Sardiano, pro causæ veritate, & pro sua dignitate conficiat. Intellexi ex tua oratione, cum tecum Ephesi locutus sum, te ipsius M. Anneii causa omnia velle. Sed tamen, sic velim existimes, te mihi nihil gratius facere posse, quam si intellexero, per te illum ipsum negotium ex sententia confecisse. Idque quamprimum ut efficias, te etiam atque etiam rogo. Vale.

Cicero. S. D. Silio Propræt. Fam 13. 64. 3

NOn putavi fieri posse, ut mihi verba deessent: sed tamen in M. Lænio commendando desunt. Itaque rem tibi exponam paucis verbis: sed tamen ut planè perspicere possis voluntatem meam. Incredibile est, quanti faciamus, & ego & frater meus, qui mihi charissimus est, M. Lænium. Id fit cum plurimis ejus officiis, tum summâ ejus probitate, singulari modestia. Eum ego à me invitissimus dimisi, tum propter familiaritatem, & consuetudinis suavitatem; cum quod consilio ejus fideli, ac etiam bono libenter utebar. Sed vereor, ne jam mihi superesse verba putes, quæ dixeram defutura. Commendo tibi hominem, sicut intelligis me, de quo ea supra scripseram, debere commendare. Atque vehementer etiam atque etiam peto, ut quod habet in tua provincia negotii, expedias: quod tibi videbitur rectum esse, ipsi dicas. Hominem facillimum, liberalissimumque cognosces. Itaque te rogo, ut eum solutum, liberum confectis ejus negotiis per te, quamprimum ad me remittas. Id mihi, fratrique meo gratissimum feceris. Vale.

Tul.

Tull. & Cic. Terent. Tull. & Q. Q. S. D.
Tironi. Fam. 16. 10. 4

ETsi opportunitatem operæ tuæ omnibus locis desidero: tamen non tam mea, quàm tua causa doleo, te non valere. Sed quando in quartanam conversa est vis morbi, (sic enim scribit Curius) spero te diligentia adhibita etiam firmiorem fore. Modò fac id, quod humanitatis tuæ est, ne quid aliud cures hoc tempore, nisi ut quam commodissimè convalescas. Non ignoro quantum ex desiderio labores: sed erunt omnia facilia, si valebis. Festinare te nolo, ne nauseæ molestiam suscipias æger, & periculosè hyeme naviges. Ego ad urbem accessi Prid. Non. Jan: obviam mihi sic est proditum, ut nihil fieri posset honorationi. Sed incidi in ipsam flammam civilis discordiæ, vel potius belli; cui cum cuperem mederi, & ut arbitror, possem, cupiditates certorum hominum (nam ex utraq; parte sunt, qui pugnare cupiant) impedimento mihi fuerunt. Omnino & ipse Cæsar amicos nostros, minaces ad Senatum, & acerbas litteras miserat, & erat adhuc impudens, qui exercitum, & provinciam invito Senatu teneret, & Curio meus illum incitabat. Antonius quidem noster, & Qu. Cassius nullâ vi expulsi ad Cæsarem cum Curione profecti erant. Postesquam Senatus consultis, prætoribus, tribunis plebis, & nobis (qui proconsules sumus) negotiū dederat, ut curaremus, ne quid Respub. detrimenti caperet: nunquam majore in periculo civitas fuit, nunquam improbi cives habuerunt parationem ducem. Omnino ex hac quoque parte diligentissimè ad bellum comparatur. Id fit authoritate, & studio Pompeii nostri, qui Cæsarem sero cœpit timere. Nobis inter has turbas Senatus frequens flagitavit triumphum, sed Lentulus consul, quo major sum beneficium faceret, simularque expedisset, qua essent necessaria de Repub. dixit se relaturum. Nos agimus nihil cupidè, eoque est nostra pluris authoritas. Italiæ regiones descriptæ sunt, quam quisq; partem tueretur. Nos Capuam sumpsimus. Hæc te scire volui. Tu etiam atque etiam cura ut valeas, litteresque ad me mittas, quoties cunque habebis cui des. Etiam atque etiam vale. Dat. Prid. Idus Jan.

M. Cic.

M. Cic. Imp. S. D. Cn. Magno
Proc. Att. 8. 15. 5

QUum ad te literas miſiſſem, quæ tibi Canuſii redditæ ſunt, ſuſpicionem nullam habebam, re Reipublicæ cauſa mare tranſiturum, eramque in ſpe magna, fore ut in Italia poſſemus, aut concordiam conſtituere, quæ mihi nihil utilius videbatur, aut Rempublicam ſumma cum dignitate defendere. Interim nondum meis literis ad te perlatis, ex iis mandatis, quæ Decio Ælio ad Ceſſ. dederat, certior tui conſilii factus, non expectavi, dum mihi à te literæ redderentur: conſeſtimque cum Qu. fratre, & cum liberis noſtris iteri ad te in Apuliam facere cœpi. Cùm Theanum Sidicinum veniſſem, C. Meſſius familiaris tuus mihi dixit aliique complures, Cæſarem iter habere Capuam, & eo ipſo die manſurum eſſe Æſerniæ. Sane ſum commotus: quod ſi ita eſſet, non modo iter meum intercluſum, ſed meipſum plane exceptum putabam. Itaque tam Cales proceſſi, ut ibi potiſſimum conſiſterem, dum certum nobis ab Æſernia de eo, quod audieram, referretur: ut mihi, cum Calibus eſſem, afferetur literarum tuarum exemplum, quas tu ad Lentulum Coſ. miſiſſes. Hæ ſcriptæ ſic erant: Literas tibi à L. Domitio ad 13. Calend. Martis allatas eſſe, earumque exemplum ſubſcripſeras, magnique intereſſe Reipubl. ſcripſeras omnes copias primo quoque tempore in unum locum convenire, ut & præſidii quod ſatis eſſet, Capuæ relinqueret. His ego literis lectis, in eadem opinione fui, qua te, liqui omnes, te cum omnibus copiis ad Corfinium eſſe venturum: quò mihi cum Cæſar ad oppidum caſtra haberet, tutum iter eſſe non arbitrabar. Cum res in ſumma expectatione eſſet, utrumque ſimul audivimus, & quæ Corfinii acta eſſent, & te iter Brunduſium facere cœpiſſe. Cumque nec mihi, nec fratri meo dubium eſſet, quin Brunduſium contenderemus, à multis, qui è Samnio, Apuliaque veniebant, admoniti ſumus, ut caveremus, ne excluderemur à Cæſare, quod is in eadem loca, quæ nos petebamus, profectus, celerius etiam quàm nos poſſemus, eo quo intenderat, venturus eſſet. Quod cum ita eſſet, nec mihi, nec fratri meo, nec cuiquam amicorum placuit committere, ut temeritas noſtra non ſolum nobis, ſed etiam

am Reipub. noceret: tum præsertim non dubitaremus, quin si etiam nobis tutum iter fuisset, te tamen jam consequi non posse-mus. Interim primo accepimus tuas literas Canusio ad 10. Cal. Mart. datas. quibus nos hortaris, ut celerius Brundusium veni-mus: quas cùm accepissemus, ad tertium Cal. Mart non dubi-tabamus, quin tu jam Brundusium pervènisses: nobisque iter illud omnino intercluſum videbatur, neque minus nos esse cap-tos, quam qui Corfinium venissent. Neque enim eos solos ar-bitrabamur capi, qui in armatorum manus incidissent, sed eos nihilominus. qui regionibus excluſi, intra præsidia, atque intra arma aliena venissent. Quòd cum ita sit, maxime vellem pri-mum tecum semper fuisse: quod quidem tibi ostenderam, cùm à me Capuam rejiciebam. quod feci non vitandi oneris causa, sed quod videbam teneri illam urbem sine exercitu non posse: accidere autem mihi nolebam, quod doleo * viris fortissimis ac-cidisse. Quoniam autem tecum ut essem non contigit, utinam tui consilii certior factus esem, nam suspicione alsequi non po-tui quod omnia prius arbitratus sum fore, quam ut hæc Rei-pub. causa in Italia non posset duce te consistere. Neque vero nunc consilium tuum reprehendo, sed fortunam Reipub lugeo Nec, si ego, quid tu sis secutus, non perspicio, idcirco mi-nus exi-stimo te nihil nisi summâ ratione fecisse. Mea quæ semper fue-rit sententia, primum de pace vel iniquâ conditione retinendâ, deinde de urbe (nam de Italia quidem nihil mihi unquam osten-deras) meminisse te arbitror. Sed mihi non sumo, ut meum consilium valere debuerit: secutus sum tuum; neque id Reipub. causâ, de quâ desperavi, quæ & nunc afflicta est, nec excitari sine civili pernicioſissimo bello potest; sed te quærebam, tecum esse cupiebam, neque ejus rei facultatem, si qua erit, prætermit-tam. Ego me, in hac omni causa facile intelligebam, pugnandi cupidis hominibus non satisfacere. Primùm enim præ me tuli, me nihil malle quam pacem: non quia eadem timerem, quæ illi: sed ea bello civili leviora ducebam, Inde susceptο bello cum pacis conditiones ad te adferri, á teque ad ea honorifice, & largè responderi viderem, * duxi meam rationem quam tibi facilè me probaturum. pro tuo in me beneficio, arbitrabar. Memine-tam me esse unum, qui pro meis maximis in Rempub, meritis, sup-

pplicia miſerrima & crudeliſſima pertuliſſem: me eſſe unum, hi ſi offendiſſem ejus animum, cui tum, cùm jam in armis eſ- emus, Conſulatus tamen alter & triumphus ampliſſimus defe- ebatur, ſubjicerer iiſdem præliis, ut mea perſona ſemper ad im- roborum impetus aliquid videretur habere * populare. Atque æc non ego prius ſum ſuſpicatus, quàm mihi palam denunciata unt: neque ea tam pertimui, ſi ſubeunda eſſent, quam decli- anda putavi, ſi honeſtè vitare poſſem. Quam breviſſimam il- ius temporis, dum in ſpe pax fuit rationem noſtram vides, * re- iqui facultatem res ademit. Iis autem quibus non ſatisfacio, acilè reſpondeo, neque enim ego amicior C. Cæſari unquam ui, quam illi: neque illi amiciores Reipublicæ quam ego. Hoc nter me, & illos intereſt, quod cùm & illi cives optimi ſint, & go ab iſta laude non abſim, ego conditionibus, quod idem te ntellexeram velle, illi armis diſceptari maluerunt. Quæ quo- niam ratio omiſſa eſt: perficiam profectò, ut neque Reipublica ivis à me animum, neque tu amici deſideres.

VIRIS FORTISS. Domitio, Lentulo, Vibullio; aliiſque qui in Cæſari poteſtatem venerunt.

DUXI MEAM. Hoc cogitavi me non debere Cæſaris animum offendere.

POPULARE. Ut unus ego deligerer in quem improbi cives impetum facerent.

RELIQUI. Ut rebus deſperatis ad te non venirem, nec enim licuit.

Cn. Magn. Proc. M. Marcel. L. Lent. Coſ. S. D. Attic. 8. 17.

EGo, quod exiſtimabam diſperſos nos, neque Reipublicæ utiles, neque nobis præſidio eſſe poſſe, idcirco ad L. Domitium literas miſi: primum ut ipſe cum omni copia ad nos veniret: ſi de ſe dubitaret, ut cohorteis novemdecim, quæ ex Piceno ad me iter habebant, ad nos mitteret. Quod veritus ſum, factum eſt, ut Domitius implicaretur, neque ipſe ſatis firmus eſſet ad caſtra facienda, quod meas 19. & ſuas 12. cohorteis tribus in oppidis diſtributas haberet (nam partim Albæ, partim Sulmone collocavit) neque ſi veller, expedire poſſet. Nunc ſcito me eſſe in ſumma ſollicitudine; nam & tot, & tales viros,

 pericu-

periculo obsidionis liberare cupio: neque subsidio ire possum, quod his duabus legionibus non puto esse committendum, ut illuc ducantur, ex quibus tamen non amplius quatuordecim cohortes contrahere potui; quas Brundusium misi: neque Capuam sine præsidio, dum abessem, putavi esse dimittendum. Dellio mandaram, quod majoris copias (perabam nos habituros; ut, si vobis videretur, alteruter vestrum ad me veniret, alter in Siciliam cum ea copia, quam Capuæ, & circum Capuam comparastis, & cum iis militibus, quos Faustus legit, proficisceretur: Domitius, cum duodecim suis cohortibus eodem adjungeretur: reliquæ copiæ omnes Brundusium cogerentur, & inde navibus Dyrrhachium transportarentur. Nunc, cum hoc tempore nihilo magis ego, quam vos, subsidio Domitio ire possum, seu per montes explicare, non est nobis committendum, ut ad has quatuordecim cohortes, quas dubio animo habeo, hostis accedere, aut in itinere me consequi possit. Quamobrem placitum est mihi (aliter video censeri. C. Marcello, & cæteris nostri ordinis, qui hic sunt) ut Brundusium ducerem hanc copiam, quam mecum habeo. Vos hortor, ut quodcunque militum contrahere poteritis, contrahatis, & eodem veniatis quamprimum. Arma quæ ad me missuri eratis, iis censeo armetis milites, quos vobiscum habetis: quæ arma superabunt, ea si Brundusium jumentis deportaveritis, vehementer Reipub. profueritis. De hac re vellem nostros certiores faceretis. Ego ad P. Lupum & C. Coponium Prætores misi, ut se nobis conjungerent, & militum quod haberent, ad vos deducerent. Valete.

Cicero Mario S. D. Fam. lib. 7. epist. 3.

PErsæpe mihi cogitanti de communibus miseriis, in quibus hos annos versamur, & (ut video) versabimur, soleat in mentem venire illius temporis, quo proxime fuimus una: quin etiam ipsum diem memoria teneo. Nam ad tertium Idus Maias Lentulo & Marcello Coss. cum in Pompeianum vesperi venissem, tu mihi solicito animo præsto fuisti. Solicitum autem te habebat cogitatio, tum officii, tum etiam periculi mei. Si manerem in Italia, verebare ne officio deessem. Si proficiscerer

erer ad bellum: periculum te meum commovebat. Quo tempore vidisti profecto me quoque ita conturbatum, ut non explicarem, quid esset optimum factu. Pudori tamen malui, famæque cedere quam salutis meæ rationem ducere. Cujus me mei facti pœnituit, non tam propter periculum meum, quam propter vitia multa, quæ ibi offendi quo veneram. Primum neque magnas copias, neque bellicosas: deinde, extra ducem, paucosque præterea (de principibus loquo) reliqui primum in ipso bello rapaces, deinde in oratione ita crudeles, ut ipsam victoriam horrerem: maximum autem æs alienum amplissimorum virorum. Quid quæris? Nihil boni præter causam. Quæ cum vidissem, desperans victoriam, primum cœpi suadere pacem, cujus fueram semper auctor: deinde cum ab ea sententia Pompeius valde abhorreret, suadere inst cui, ut bellum duceret. Hoc interdum probabat, & in ea sententia videbatur fore, & fuisset fortasse, nisi quadam ex pugna cœpisset suis militibus confidere. Ex eo tempore vir ille summus, nullus imperator fuit, signa tirone, & collectitio exercitui cum legionibus robustissimis contulit: victus turpissimè, amissis etiam castris, solus fugit. Hunc ego belli mihi finem feci: nec putavi cum integri pares non fuissemus, fractos superiores fore. Discessi ab eo bello in quo, aut in acie cadendum fuit, aut in aliquas insidias incidendum, aut deveniendum in victoris manus, aut ad Jubam confugiendum, aut capiendus tanquam exi io locus, aut consciscenda mors voluntaria. Certè nihil fuit præterea, si ea victori nolles, aut non auderes committere. Ex omnibus autem iis quæ dixi incommodis, nihil tolerabilius exilio, præsertim innocenti, ubi nulla adjuncta est turpitudo, adde etiam cum ea urbe fateas, in qua nihil sit quod videre possis sine dolore. Ego cum meis (si quicquam nunc cuiquam est) etiam in meis esse malui. Qui accidere omnia dixi esse futura. Veni domum, non quod optima, vivendi conditio esset: sed tamen si esset aliqua forma Reipub. tanquam in patria ut essem: si nulla tanquam in exilio. Mortem mihi cur consciscerem, causa non vila est: cur oprarem, multæ. Vetus est enim: ubi non sis, qui fueris, non esse, cur velis vivere. Sed tamen vacare culpa magnum est solatium;

præsertim cum habeam duas res. quibus me sustentem, optimarum artium scientiam, & maximarum rerum gloriam: quarum altera mihi vivo nunquam eripietur, altera me mortuo quidem. Hæc ad te scripsi verbosius, & tibi molestus fui, quod te, cùm mei, tum Reipublicæ cognovi amantissimum. Notum tibi omne consilium meum esse volui, ut primùm scires, me nunquam voluisse plus quenquam posse, quam universam Rempublicam. postea autem quam alicujus culpa tantùm valeret unus, ut obsisti non posset, me voluisse pacem: amisso exercitu, & eo duce, in quo spes fuerat uno, me voluisse etiam reliquis omnibus: postquam non potuerim, mihi ipsi finem fecisse belli: nunc autem si hæc civitas est, civem esse me, si non, exulem esse, non incommodiore loco, quàm si me Rhodum aut Mitylenas contulissem. Hæc tecum coram malueram: sed quia longius fiebat, volui per literas eadem, ut haberes quid diceres, si quando in vituperatores meos incidisses. Sunt enim, qui, cum meus interitus, nihil fuerit Reipublicæ profuturus, criminis loco putent esse, quod vivam. quibus ego certo scio non videri satis multos periisse: qui, si me audissent, quamvis iniquâ pace, honestè tamen viverent: armis enim inferiores, non causa fuissent. Habes Epistolam verbosiorem fortasse, quam velles: quod tibi ita videri putabo, nisi mihi longiorem remiseris. Ego si, quæ volo, expediero, brevi tempore, te, ut spero, videbo. Vale.

Cicero M. Marcel. S. D. Fam. lib. 4. epist. 7. 8

ETsi eo te adhuc usum consilio intelligo, ut id reprehendere non audeam, (Non quin ab eo ipse dissentiam) sed quod ea te sapientia esse judicem, ut meum consilium non anteponam tuo: tamen & amicitiæ nostræ vetustas, & tua summa erga me benevolentia, quæ mihi jam à pueritia tua cognita est, me hortata est, ut ea scriberem ad te, quæ & saluti tuæ conducere arbitrarer, & non aliena esse ducerem à dignitate. Ego, eum te esse, qui horum malorum initia multò ante videris, consulatum magnificentissime atque optime gesseris, præclare memini: sed idem etiam illa vidi, neque te consilium civilis belli ita gerendi, neque copias Cn. Pompeii, nec genus exercitus

probs

probare, semperque summè diffidere: quæ in sententia me quoque fuisse, memoria tenere te arbitror. Itaque neque tu multum interfuisti rebus gerendis, & ego id semper egi, ne interessem. Non enim iis rebus pugnabamus, quibus valere poteramus consilio, authoritate, causa (quæ erant in nobis superiora:) sed lacertis, & viribus, quibus pares non eramus. Victi sumus igitur, aut, si dignitas vinci non potest, fracti certe & abjecti. In quo tuum consilium nemo potest, non maximè laudare, quod cum spe vincendi, simul abjeciisti certandi etiam cupiditatem, ostendistique sapientem, & bonum civem initia belli civilis invitum suscipere, extrema non libenter persequi. Qui non idem consilium, quod tu secuti sunt, eos video in duo genera, esse distractos. Aut enim renovare bellum conati sunt, hique se in Africam contulerunt, aut quemadmodum nos, victori sese crediderunt. Medium quoddam tuum consilium fuit, qui hoc fortasse humilis animi duceres, illud pertinacis. Fateor, à plerisque, vel dicam ab omnibus, sapiens tuum consilium, à multis etiam magni ac fortis animi judicatum: sed habet ista ratio, (ut mihi quidem videtur) quendam modum, præsertim cùm nihil tibi deesse arbitrer, ad tuas fortunas omneis obtinendas, præter voluntatem. Sic enim intelleximus; nihil aliud esse, quod dubitationem afferret ei, penes quem est potestas, nisi quod vereretur, ne tu illud beneficium omninò non putares. De quo quid sentiam nihil attinet dicere, cum appareat ipse quid fecerim. Sed tamen si jam ita constituisses, ut abesse perpetuò malles, quam ea quæ nolles videre, tamen id cogitare deberes, ubicunque esses, te fore in ejus ipsius, quem fugeres potestate. Qui si facile passurus esset, te carentem patriâ, & fortunis tuis, quietè & liberè vivere: cogitandum tibi tamen esset, Romæne & domi tuæ, cujusmodi res esset, an Mitylenis, an Rhodi malles vivere. Sed cum ita latè pateat ejus potestas, quem veremur, ut terrarum orbem complexa sit, nonne mavis sine periculo domi tuæ esse, quam cum periculo alienæ? Equidem etiam si opperenda mors esset, domi, atque in patria mallem, quam in externis atque alienis locis. Hoc illem omnes qui te diligunt, sentiunt; quorum est magna pro tuis maximis clarissimisque virtutibus multitudo. Habemus etiam

rationem

rationem rei familiaris tuæ, quam dissipari nolumus. Nam etsi nullam potest accipere injuriam, quæ futura sit perpetua: propterea quod neque is qui tenet Remp. patereturr, neque ipsa Respublica; tamen impetum prædonum in tuas fortunas fieri nolo. Ii autem qui essent, auderem scribere, nisi te intelligere confiderem. Hic te unius solicitudines, unius etiam multæ & assiduæ lacrymæ C. Marcelli fratris optimi deprecantur: nos curâ, & dolore proximi sumus, precibus tardiores, quod jus adeundi, cùm ipsi deprecatore eguerimus, non habemus. Gratia, tantum possumus, quantum victi. Sed tamen consilio, studio, Marcello non defumus: à tuis reliquis non adhibemur, ad omnia parati sumus. Vale

M. Marcel. Cicer. S. D. Fam. lib. 4 epist. 11. 9

Plurimum valuisse apud me tuam semper authoritatem, cùm in omni re, tum in hoc maximè negotio potes existimare, Cum mihi C. Marcellus frater amantissimus mei, non solum consilium daret, sed precibus quoque me obsecraret, non prius mihi persuadere potuit, quam tuis est effectum literis, ut uterer vestro potissimum consilio. Res quemadmodum sit acta, vestræ literæ mihi declarant. Gratulatio tua, eâ est mihi probatissima, quòd ab optimo sit animo, tamen hoc mihi multò jucundius est, & gratius, quod in summa paucitate amicorum, propinquorum, ac necessariorum, qui verè meæ saluti faverent te cupidissimum mei singularemque benevolentiam mihi præstitisse cognovi. Reliqua sunt ejusmodi, quibus ego, quoniam hæc erant tempora, facilè, & æquo animo carebam. Hoc verò ejusmodi esse statuo, ut sine talium virorum, & amicorum benevolentia, neque in adversis, neque in secunda fortuna quisquam vivere possit. Itaque in hoc ego mihi gratulor; tu verò ut intelligas homini amicissimo te tribuisse officium, ei tibi præstabo. Vale.

Ser. Sulp. Cic. S. D. Fam. 4. lib. 12 10

Etsi scio non jucundissimum nuncium me vobis allaturum: tamen, quoniam casus & natura in bonis dominatur, visum est faciendum, quoquo modo res sese haberet, vos certiores ut face-

facerem. Ad decimum Cal. Iunii, cum ab Epidauro Piræeum navi advectus essem, ibi Marcellum collegam nostrum conveni, eumque diem ibi consumpsi, ut cum eo essem. Postero die cum ab eo digressus essem, eo consilio, ut ab Athenis in Bœotiam irem, reliquamque jurisdictionem absolverem: ille, uti alebat, supra Maleas Italiam versus navigaturus erat. Post. ridie ejus diei, cum ab Athenis proficisci in animo haberem, circiter horam decimam noctis, Posthumus familiaris ejus ad me venit, & mihi nunciavit, Marcum Marcellum collegam nostrum post cœnæ tempus à P. Magio. * Cilone familiari ejus pugione percussum esse, & duo vulnera accepisse: unum in stomacho, alterum in capite secundum aurem, sperare tamen eum vivere posse. Magium seipsum interfecisse: postea se à Marcello ad me missum esse, qui hæc nunciaret, & rogaret, uti cogerem medicos: Coëgi, & è vestigio eò sum profectus prima luce: Cùm non longè à Piræeo abessem, puer Acidini obviã mihi venit cum codicillis, in quibus erat scriptum, paulo ante lucem. Marcellum diem suum obiisse. Ita vir clarissimus ab homine teterrimo, acerbissimâ morte est affectus; & cui inimici propter dignitatem pepercerant, inventus est amicus qui ei mortem afferret. Ego tamen ad tabernaculum ejus perrexi: inveni duos libertos, & pauculos servos; reliquos aiebant profugisse, metu perterritos, quod *dominus eorum ante tabernaculum interfectus esset. Coactus sum in eadem illa lectica, qua ipse delatus eram, meisque lecticariis in urbem eum referre, ibique pro ea copia, quæ Athenis erat, funus ei satis amplum faciendum curavi. Ab Atheniensibus locum sepulturæ *intra urbem ut darent, impetrare non potui: quod religione se impediri dicerent, neque tamen id ante cuiquam concesserant. Quod proximum fuit, ut in quo vellemus gymnasio eum sepeliremus, nobis permiserunt. Nos in nobilissimo orbis terrarum * gymnasio Academiæ locum delegimus: ibique eum combussimus; posteaque curavimus, ut idem Athenienses in eodem loco monumentum ei marmoreũ faciendum locarent. Ita, quæ nostra officia fuerunt, pro * collegio & propinquitate, & vivo & mortuo omnia ei præstitimus. Vale. Datæ Prid. Cal. Iun Athenis.

C I-

CILONE. Cognomentum Magiorum Festus dictos asserit ab eminentiore fronte vel à capite oblongo

DOMINUS. Servis etenim capitale erat dominum non defendisse, ut Syllanum Senatusconsul. Tacitus bis lib. 14.

INTRA URB. Solonis lege vetitum, & lege duodecim Tabularum: In urbe ne sepelito, neve urito. Paus. Docet sua ætate nullum in urbe sepulchrum.

GYMNASIO. Tria erant Athenis; Lyceum, Cynosarges, Academia, Academiam plato, Lyceum nobilitavit Aristoteles. olim Palæstritarum loca, postea Sophorum.

COLLEGIO. Collegii causa, quia Consules unà fuere.

Cicer. Q. Ligario S. D. Fam. 6. 13. 11

Esi toli tuo tempore, me aut consolandi, aut juvandi tui causa, scribere ad te aliquid pro nostra amicitia oportebat; tamen adhuc id non feci, quia neque lenire videbar oratione, neque levare posse dolorem tuum. Postea verò quàm magnam spem habere cœpi, fore, ut te brevi tempore incolumem haberemus: facere non potui, quin tibi, & sententiam & voluntatem declararem meam. Primum igitur scribam, quod intelligo, & perspicio, non fore in te Cæsarem duriorem. Nam & res cum quotidie, & dies, & opinio hominum, & ut mihi videtur, etiam sua natura mitiorem facit: idque cum de reliquis sentio, tum de te etiam audio ex familiarissimis ejus, quibus ego, ex eo tempore quo primū ex Aphrica nuncius venit, supplicare uoà cum fratribus tuis non destiti, quorum quidem & virtus, & pietas, & amor in te singularis, & assidua & perpetua salutis tuæ cura tantum proficit, ut nihil sit quod non ipsum Cæsarem tributurum existimem, etsi tardius sit quam volumus. Magnis occupationibus ejus, à quo omnia petuntur, aditus ad eum difficiliores fuerunt, & simul, Aphricanæ causæ iratior, diutius velle videtur eos habere solicitos, à quibus se diuturnioribus putat esse molestiis conflictatum. Sed hoc ipsum intelligimus eum quotidie remissius & placatius ferre. Quare mihi crede, & memoriæ mandа, me tibi id affirmasse, te in istis molestiis diutius non futurum. Quando quid

senti-

sentirem, exposui; quid velim tua causâ, re potius declarabo quam oratione. Et, si tantum possem, quantum in ea Republica de qua ita meritus sum, ut tu existimes, posse debebam; ne tu quidem in istis incommodis esses. Eadem enim causa opes meas fregit, quæ tuam salutem in discrimen adduxit. Sed tamen quicquid imago veteris meæ dignitatis, quicquid reliquiæ gratiæ valebunt, studium consilium, opera, gratia, fides mea nullo loco deerit tuis optimis fratribus. Tu fac habeas fortem animum, quem semper habuisti: primum ob eas causas, quas scripsi, deinde quod ea de Republica semper voluisti, atque sensisti, ut non modo secunda sperare debeas; sed etiam, si omnia adversa essent, tamen consolentia, & factorum, & consiliorum tuorum, quæcunque acciderent fortissimo, & maximo animo ferre deberes. Vale.

Cicero Ligario S. D. Fam. 6. 14. 12

ME scito omnem meum laborem, omnem operam, curam studium in tua salute consumere. Nam cum te semper maximè dilexi, tum fratrum tuorum, quos æquè atque te summa benevolentia sum complexus, singularis pietas, amorque fraternus, nullum me patitur officii erga te studiique munus aut tempus prætermittere: Sed quæ faciam, fecerimque pro te, ex illorum te literis quàm ex meis malo cognoscere. Quod autem sperem, aut confidam, & exploratum habeam de salute tua id tibi à me declarari volo. Nam si quisquam est timidus in magnis periculosisque rebus, semperque magis adversos rei si exitus metuens, quam speratis secundos, is ego sum: & si hoc vitium est, eo me non carere confiteor. Ego idem tamen cum * ad secundum. Cal. intercalares priores, rogatu fratrum tuorum veniſſem manè ad Cæsarem, atque omnem adeundi, & conveniendi illius indignitatem, & molestiam pertulissem, cum fratres & propinqui tui jacerent ad pedes, & ego essem locutus, quæ causa, quæ tempus tum postulabat, non solum ex oratione Cæsaris quæ sanè mollis & liberalis fuit, sed etiam ex oculis & vultu, & multis præterea, signis quæ facilius perspicere potui quàm scribere, hanc in opinionē discessi, ut mihi tua salus dubia non esset. Quamobrem fac animo magno fortique sis,

etsi

etsi turbidissima sapienter ferebas, tranquillíora lætè feras. Ego tamen tuis rebus sic adero, ut difficillimis: neq; Cæsari solum, sed etiam amicis ejus omnibus, quos mihi amicissimos esse cognovi, pro te, sicut adhuc feci, libentissimè supplicabo. Vale.

AD 2 CALEN. INTERCALAR. Spinosus locus si quis alter in Cicerone, Vide Ald. Manut. Pauli filium, de quæsitis per Epistolam, ubi intercalationem Numæ explicat, & C. Cæsaris pluribus verbis. Inter Novembrem enim & Decembrem duos alios menses interjiciebant, adeo ut quindecim mensium cum intercalario esset annus. Et dies mensis Novembris, qui Calendarum Decembrium nomen vulgo vocantur (absque Decembris mentione) dicti sunt Calendarum intercalarium priorum nomine. 14. Novemb. dicebatur. 17. Calend. intercalares priores. 15. Dictus. 16. Calend. intercalares priores. Et sic ad ultimum Novemb. diem qui dicitur. 2. Calend. intercalares priores. Dies cujus hic mentio.

Brut. Imp. Cos. Des. S. D Cic. Fam. 11. 13. 13

JAm non ago tibi gratias. Cui enim re vix referre possum, huic verbis non patitur res satisfieri. Attendere te volo, quæ in manibus sunt. Qua enim prudentia es, nihil te fugiet si meas literas diligenter legeris. Sequi confestim Antonium his de causis, Cicero, non potui: eram sine equitibus, sine jumentis. Hirtium periisse nesciebam, Cæsari non credebam prius, quam convenissem, & collocutus essem. Hic dies hoc modo abiit. Postridie manè à Pansa sum accersitus Bononiam. Cùm in itinere essem, nunciatum mihi est eum mortuum esse. Recurri ad meas copiolas. Sic enim verè eas appellare possum. Sunt extenuatissimæ, & inopia omnium rerum pessimæ acceptæ. Biduo me Antonius antecessit, itinere multo majore fugiens, quàm ego sequens. Ille enim iit passim, ego ordinatim, quacunque ivit, ergastula solvit, homines abripuit, conscitis nusquam prius, quam ad Vada venit. Quem locum volo tibi esse notum. Jacet inter Appenninum & Alpes, impeditissimus ad iter faciendum. Cum abessem ab eò millia passuum triginta, & se jam Ventidio conjunxisset, concio ejus ad me est allata, in qua petere cœpit à militibus, ut se trans Alpes sequerentur, sibi cum Marco Lepido convenire. Succlamatum est, & frequenter à militibus Ventidianis (nam suos valde quàm paucos habet) sibi aut in Italia pereundum esse aut vincendum

cendum. Etiam orare cœperunt, ut Pollentiam iter facerent. Quum sustinere eos non posset, in posterum diem iter suum contulit. Hæc re mihi nunciata, statim quinque cohortes Pollentiam præmisi, meumque iter eò contuli. Hora ante præsidium meum Pollentiam venit, quàm Trebellius cum equitibus. Sanè quàm sum gavisus! in hoc enim victoriam puto consistere. In spem venerant, quod neque Planci quatuor legiones omnibus suis copiis partes arbitrabantur, neque ex Italia tam celeriter exercitum trajici posse credebant. Quos ipsi adhuc satis arroganter Allobroges, equitatusque omnis qui eò præmissus erat à nobis sustinebant: nostroque adventu sustineri facilius posse confidimus. Tamen si quo etiam casu Isaram se trajecerint, ne quid detrimenti Reipublicæ injungant, summa à nobis dabitur opera. Vos magnum animum optimamque spem de summa Republica habere voluimus, cum & nos & exercitus nostros, singulari concordiâ conjunctos ad omnia pro vobis videatis paratos. Sed tamen nihil de diligentiâ remittere debetis, dareque operam, ut quam paratissimi ab exercitu reliquisque rebus, pro nostra salute contra sceleratissimam conspirationem hostium confligamus, qui quidem eas copias quas diu simulatione Reipublicæ comparabant, subito ad patriæ periculum converterunt. Vale.

Cicero Bruto S. D. Brut. ex epist. 2. 14

SCripta & obsignata jam Epistola, literæ mihi redditæ sunt à te plenæ rerum novarum, maximeque mirabiles. Dolabellam quinque cohortes misisse in Chersonesum. Adeone copiis abundat, ut is qui ex Asia fugere dicebatur, Europam appetere conetur? Quinque autem cohortibus quidnam is facturum arbitratus est, cùm tu eò quinque legiones, optimum equitatum maximaque auxilia haberes? Quas quidem cohortes spero jam tuas esse, quoniam latro ille tam fuit demens: Et tuum consilium vehementer laudo, quod non prius exercitum Apolloniæ Dyrrhachiique monuisti, quam de Antonii fuga audisti, Bruti eruptione, populi Romani victoria. Itaque quod scribis postea statuisse reducere exercitum in Chersonesum, nec pati scelératissimo hosti ludibrio esse imperium populi Romani,

si-

facis ex tua dignitate, & è Republica. Quod ſcribis de ſeditione, quæ facta eſt in legione quarta de Antoniis (quod dicam in bonam partem accipias) magis mihi probatur militum *ſeveritas, quam tua. Te benevolentiam exercitus, equitumque expertum eſſe, vehementer gaudeo. De Dolabella, ut ſcribis, ſi quid habes novi, facies me certiorem: in quo valde delector me ante providiſſe, ut tuum judicium liberum eſſet cum Dolabella belli gerendi: Et id valde pertinuit, ut ego tum intelligebam, ad Rempub. ut nunc judico, & ad dignitatem tuam. Quod ſcribis, me maximo animo egiſſe, ut ſectarer Antonios, idque laudes, credo ita videri tibi, ſed illam diſtinctionē tuam nullo pacto probo. Scribis enim acrius prohibenda bella civilia eſſe, quam in ſuperatos iracundiam exercendam. Vehementer à te Brute diſſentio, neque clementiæ tuæ concedo, ſed ſalutaris ſeveritas vincit inanem ſpeciem clementiæ. Quod ſi clementes eſſe voluerimus, nunquam deerunt bella civilia. Sed de hoc tu videris. De me poſſum idem, quod Plautinus pater in Trinumo. Mihi quidem ætas acta ferme eſt, tua iſtuc refert maximè. Opprimemini (mihi crede) Brute, niſi provideritis, neque enim populum ſemper eundem habebitis, neque Senatum, neque Senatus ducem. Hæc ex oraculo Apollinis Pythii edita tibi puta, nihil poteſt eſſe verius. 14. Cal. Maii. Vale.

DOLABELLAM. Ciceronis gener, aliquandiu bonum civem ſimulavit ut erectam Cæſari in foro columnam everteret: Poſtea ab Antonio corruptus Rempub. deſeruit & Syriæ adminiſtratione à populo accepta victus à Caſſio, Laodiceæ oppreſſus, ſervo ſuo cervicem feriendam præbuit Appianus.

SCELERATISSIMO.) Dolabella ita vocat, quod noctu, Trebonium Smyrnæ improviſo acceſſu oppreſſum occiderat. Addo quod Senatus eum in hoſtium numerum retulerat.

SEVERITAS.) Milites qui ſeditionem fecerant ut delictum ſuum quodam modo corrigerent ſeditionis auctores occiderunt, Quæſtorem & Legatos C. Antonii ad necem depoposcerunt. Dion.

Cicero S. D. Titio. Fam. 5. 16. 15

ETſi unus ex omnibus, minime ſum ad te conſolandum accommodatus, quod tantum ex tuis moleſtiis cepi doloris, ut conſolatione ipſe egerem: tamen cum longius à ſummi luctus

luctus acerbitate meus abeſſet dolor, quam tuus, ſtatui noſtræ neceſſitudinis eſſe, meæque in te benevolentiæ, non tacere tanto in tuo mœrore tamdiu, ſed adhibere aliquam modicam conſolationem, quæ levare dolorem tuum poſſet, ſi minus ſanare potuiſſet. Eſt autem conſolatio pervulgata quidem illa maximè, quam ſemper in ore, atque in animo habere debemus, homines nos ut eſſe meminerimus, eâ lege natos, ut omnibus fortunæ telis propoſita ſit vita noſtra, neque eſſe recuſandum, quo minus ea qua nati ſumus conditione vivamus, neve tam graviter eos caſus feramus, quos nullo conſilio vitare poſſumus, eventiſque aliorum memoria repetendis, nihil accidiſſe nobis novi cogitemus. Neque hæ, neque cæteræ conſolationes, quæ ſunt à ſapientiſſimis viris uſurpatæ, memoriæque & literis proditæ, tantum videntur proficere debere, quantum ſtatus ipſe noſtræ civitatis, & hæc perturbatio temporum peræditorum: cum beatiſſimi ſint, qui liberos non ſuſceperunt: minus autem miſeri, qui his temporibus amiſerunt, quam ſi eoſdem bonos, aut denique aliqua Republica perdidiſſent. Quòd ſi tuum te deſiderium movet, aut ſi tuarum rerum cogitatione mœres, non facilè exhauriri tibi iſtum dolorem poſſe univerſum puto: ſin illa te res cruciat, (quæ magis amoris eſt) ut eorum, qui occiderunt miſerias lugeas, ut ea non dicam, quæ ſæpiſſimè, & legi, & audivi, nihil mali eſſe in morte, in qua ſi reſideat ſenſus, immortalitas illa potius, quàm mors ducenda ſit: ſin ſit amiſſus, nulla videri miſeria debeat, quæ non ſentiatur: hoc tamen non dubitans confirmare poſſum, ea miſeeri, parari, impendère Reipublicæ, quæ qui reliquerit; nullo modo mihi quidem deceptus eſſe videatur. Quid enim eſt jam non modo pudori, probitati, virtuti, rectis ſtudiis, bonis artibus, ſed omnino libertati ac ſaluti loci? Non meherculè quenquam audivi hoc graviſſimo & peſtilentiſſimo anno adoleſcentulum, aut puerum mortuum, qui mihi non à diis immortalibus ereptus ex his miſeriis, atque ex iniquiſſima conditione vitæ videretur. Quare ſi hoc unum tibi detrahè poſſet, ne quid iis quos amaſti mali putes contigiſſe, permultum erit ex mœrore tuo diminutum. Relinqueretur enim ſimplex illa jam cura doloris tui, quæ non cum illis com-

municabitur, sed ad te ipsum proprie referetur: in qua non est jam gravitatis, ac sapientiæ tuæ, quàm tua puero præstiterit, ferre immoderatius casum incommodorum tuorum, qui fit ab eorum, quos dilexeris, miseria maloque sejunctus. Etenim cum semper te, & privatis in rebus, & publicis præstiteris, tuenda ut sit tibi gravitas, & constantiæ serviendum. Nam, quod allatura est ipsa diuturnitas, quæ maximos luctus vetustate tollit, id nos præripere consilio, prudentiâque debemus. Etenim si nulla unquam fuit, liberis amissis, tam imbecillo mulier animo, quæ non aliquando lugendi modum fecerit, cerre nos, quod est dies allatura, id consilio anteferre debemus; neque expectare temporis medicinam, quam re præsentiore ratione possimus. Hinc ego literis si quid profecissem, existimabam optandum quidam me esse affectum: sin minus forte valuissem, officio tamen esse tuorum debevotentissimi, atque amicissimi, quem me tibi & fuisse semper existimes velim, & futurum esse confidas. Vale.

FINIS.

Martius Maius Julius October		
	1	Calendæ
6	2	4
5	3	3
4	4	Prid.Non
3	5	Nonæ
Prid. N. Nonæ.	6	8
	7	7
8	8	6
7	9	5
6	10	4
5	11	3
4	12	Prid.Id.
3	13	Idus.
Prid. Id. Idus.	14	19
	15	18
	16	17
	17	16
	18	15
	19	14
	20	13
	21	12
	22	11
	23	10
	24	9
	25	8
	26	7
	27	6
	28	5
	29	4
	30	3
	31	Prid.Cal

Tabula Nonarum & Calendarum

Menſis quilibet in Cal[illegible] Romano tripartitus fuit, in [illegible]endas, Nonas, & Idus: quarum omnis numeratio eſt retrograda: ſed Nonæ & Idus denominantur à Menſe in quo ſunt, Calendæ autemà Menſe ſequente. Diſcrimen omne à Nonis pendet, ſiquidem in Martio, Maio, Julio, Octobri ſex Nonæ ſunt, & dies ſeptimus Nonæ vocatur. In reliquis octo menſibus quatuor ſunt tantum Nonæ, & quintus dies Nonæ appellatur. In quolibet Menſe Idus ſunt octo: quare ubi ſex ſunt Nonæ, Idus contingunt 15. die: ubi vero quatuor Nonæ 13. dies eſt Iduum. Reliqui exinde dies poſt Idus denominantur per Calendas Menſis ſequentis: ut in Maio 20. dies eſt 13. Calendas Junii. Verùm ad memoriam juvandam hi duo verſiculi inventi ſunt.

Maius ſex Nonas October,
Julius, & Mars, Quatuor
at reliqui: dabit Idus qui-
libet octo.

SERMON I.

On Revel. 14. v. 13.

And I heard a voice from heaven, saying unto me, write, blessed are the dead which die in the Lord from henceforth: yea, saith the Spirit, that they may rest from their Labors, and their works doe follow them.

THese words are singularly usefull, material and momentuous in themselves, and it is not for nought that the Spirit of God puts such a mark on them, and that a speciall commission is given to *John* to write them; we have therefor thought it meit to speak a word of them beyond what we can easilie reach in the lecture, they including a truth so verie concerning to us even the right way of dieing and the happines that follows them that die in the Lord; blessednesse hath in all ages beene thought of and sought after by men, though alace many have sadly mistaken it, and the way how to come at it, here is the neirest step and doore to it, even to die rightly and well, and that is to die in the Lord.

That we may a litle open up the meaning of the words we would consider that this verse sett down by [illegible] completh the two last parts of the [illegible] togither; for when *John* hath spoken of the [illegible]